

BUDAPESTI FINNUGOR FÜZETEK

21.

SZOFIA ONYINA

SZINJAI HANTI SZÖVEGEK

*

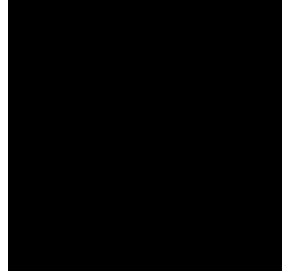
ISSN 1219-9249

ISBN 978-963-284-217-2

Szerkesztette: Ruttkay-Miklán Eszter

Illusztráció: Nagyeczda Taligina grafikái

*

BUDAPEST, 2011

Tartalomjegyzék

Bevezető.....	7
1. Тылтэм / <i>tiltəm</i> / Tiltim.....	11
2. Вераггы хэр / <i>weratti xər</i> / A munka színtere.....	14
3. Тылтэм. Алув лангэлув / <i>tiltəm</i> – <i>apləw lanətləw</i> / / Tiltim – kutyáinkat etetjük.....	17
4. Катра хог / <i>katra xət</i> / Régi ház.....	21
5. Ун лор / <i>un lər</i> / Nagy tó.....	24
6. Унши / <i>unši</i> / Erdeifenyő.....	26
7. Шэхр / <i>šəxər</i> / A rénszarvas legelő.....	28
8. Пал рэл / <i>pəl rəp</i> / Magas hegy.....	30
9. Тал юш / <i>təl juš</i> / Тéli út.....	34
10. Юш елийн / <i>juš jelpijən</i> / Az utazás előtt.....	37
11. Уйтангэпса / <i>ujtəngəpsa</i> / Találkozás.....	40
12. Хот пелкев пүфөлөн / <i>xət pelkew püfələn</i> / Félstáruk mellett.....	42
13. Өволэң кургэм / <i>öw-ələŋ kurtem</i> / Sodráskezdeti falu.....	44
14. Овкургэм / <i>əw-kurtem</i> / Torkolat-falum.....	45
15. Ма куртэм / <i>ma kurtem</i> / Az én falum.....	46
16. Нүмаканьлэмэн / <i>nüma-akan-ləməŋ</i> / <i>Nüm-akan-ləm</i> -ban.....	46
17. Ашкүла ётты хэрэт / <i>aškula jötti xəret</i> / Iskolai játszótérek.....	47
18. Ма цемьяем / <i>ma səmjajem</i> / A családom.....	48
19. Надя па лүв рутлал / <i>nadja pa ləw rutlal</i> / Nadja és a rokonai.....	49
20. Ампем / <i>ampem</i> / A kutyám.....	49
21. Шоврые / <i>šəwrjje</i> / Nyuszика.....	50
22. Шовэр юшэт / <i>šəwər jušət</i> / Nyúlcsapások.....	51
23. Лүк / <i>lük</i> / Siketfájd.....	52
24. Хәншан лүк / <i>xəŋšan lük</i> / Siketfájd tojó.....	53
25. Лүкэт элты / <i>lükət el' ti</i> / A siketfájdokról.....	54
26. Нохэр лэты вой / <i>nəxər-let-i-wəj</i> / A fenyőszajkó.....	54
27. Мүя күүцы вой ай / <i>müja küšti wəj aj?</i> / / Miért kicsi a császármadar?.....	55
28. Сүса йис / <i>süsa jis</i> / Itt az ősz.....	56
29. Сүсән / <i>süsən</i> / Összel.....	57
Нанти–магар сзөјегүзэк.....	59
А CD-меллэкет tartalma.....	69

Bevezető

A Budapesti Finnugor Füzetek ezen, 21. kötete szerves folytatása a sorozat előző kiadványának, Szofia Onyina Színjai hanti társalgási szótárának (nyelvtani vázlattal és szójegyzékkel). A két kötet bevezetést ad a hanti nyelv színjai nyelvjárásába. Az oktatási célú felhasználás elsődleges szerepet kap, hiszen a szerző Magyarországon tevékenykedő hanti lektorként állította össze munkáját.

A szövegekről

A kötetben kétféle szöveg található.

Az első, összefüggő blokkban Nagyevsda Mihajlovna Taligina színjai hanti származású képzőművész és néprajzkutató orosz nyelvű szövegeinek hanti fordítása, illetve azok hanti nyelvű átdolgozása található. E szövegeket a művészno eredetileg orosz nyelven írta grafikáihoz, és a képekkel együtt jelentette meg őket 2003-ban¹ „Színja – életmód és hagyomány N. M. Taligina művészetében” c. albumában. N. M. Taligina képző- és iparművészetet tanult, a kötetben látható sorozat tagjai az album tanúsága szerint moszkvai tanulmányai alatt készültek, hogy „enyhítsék az alkotó honvágyát” úgy, hogy elé varázsolják az otthoni élet képeit. A művészno érdeklődése a hanti életmód iránt ahhoz vezetett, hogy képzőművészeti tevékenysége mellett tudományos munkásságba is fogott; számos tudományos cikk és önálló könyv szerzője, kandidátusi dolgozatát a színjai hantiknak az életciklusokhoz kötődő szertartásaiból írta.²

Szofia Onyina a tudós-művésznővel egy faluból, Tiltimből származik, így anyanyelvének és népének megismeréséhez nem is találhatott volna jobb anyagot, mint a rokon szerzőnek a hanti életmódot ábrázoló tollrajzait és az ehhez írott szövegeket. Szofia Onyina azonban az írásokat úgy tolmácsolta hanti nyelvre, hogy saját gyermekkori emlékeit, tudását is beleszította a szövegekbe, így az eredeti, gyakran filozofikus gondolatok leíró jellegű részekkel bővültek. A jelen kötetbe elsősorban a hétköznapi életet bemutató

1 Сыня – жизнь и традиции в творчестве Н.М. Талигиной. А kiadványon évszám és kiadás helye nem szerepel.

2 Талигина, Н. М.: Обряды жизненного цикла у сыньских хантов. Томск, Изд. Томского Государственного Университета, 2004. 176 p.

témák kerültek, míg az album a hitvilág egyes részleteire is kiterjed.

A szövegek második blokkját színjai hanti iskolás gyerekek rövid, hanti nyelvű fogalmazványai alkotják. Ezek is a mindennapi életről szólnak, meglehetősen egyszerű nyelvezettel és gondolkodásmóddal, így a nyelvtanulásban jól használhatók.

A szövegek írásmódjáról

E kötet színjai hanti szövegei Szofia Onyina írásmódjában, az előző kötetben használtatos cirill alapú helyesírást használva jelennek meg. Meg kell azonban jegyezni, hogy a hanti helyesírás, és egyáltalán az írásbeliség jelenleg is folyamatosan alakul, változik, így maga a szerző sem feltétlenül ezt a változatot használja legfrissebb munkáiban. Mivel azonban a két kötet egymásra épül, a szerkesztők nem találták célravezetőnek a grammatikától eltérő írásmód alkalmazását a szövegekre.

A szövegek cirill betűs és fonematikus átírású változatai között is vannak hangjelölésbeli különbségek. A cirill betűs változatban a szerző írásmódját tekintettük mérvadónak, míg a fonematikus átírás során – az oktatási céloknak megfelelően – igyekeztünk közelíteni a hagyományos finnugrisztikai jelölésmódhoz. Ezért pl. a redukált hangokat jelöljük a fonematikus átírásban akkor is, amikor a cirill betűs írásmódban nem szerepelnek.

A hangzóanyagról

A kötethez hangzóanyagot is mellékelünk, amely részben a grammatikai és társalgási kötetből, részben a szöveggyűjteményből tartalmaz hangfelvételeket. A felvételeken Szofia Onyina olvassa fel a leírt szövegeket.³ Mivel a szerkesztés során a szövegeken még apróbb változtatások történtek, kisebb eltérések előfordulnak a lejegyzett és a hangzó változat között. Ez azonban reményeink szerint nem akadályozza a megfelelő használatot.

Korrektúra az előző kötethez

A nyelvtani és társalgási anyagot tartalmazó kötetben előforduló hibákat kijavítottuk és a javított anyagot elhelyeztük a CD-n.

Ruttikay-Miklián Eszter

³ Technikai munkatársak: Kovács Zsófia és Molnár Zoltán

1. Тылтэм

1. Тылтэм куҕ – шит ма кургыем, шит ма сэма пигэм мүйеим. 2. Тата ма ацилам-антилам, унантилам-унацилам па па опрашлам усэт. 3. Хөйишэн нөлсыема ёхэтл: хөты мүй, ма ай улмем пөрайн, усув. 4. Ци пөрайн кургэмн энмэм ёхэт ин мүй лөвата йисэт. 5. Ма ай улмем пөрайн сүмгыет, хулыет айэт усэт. 6. Ин ци лөвата уна ёвмел.

7. Туп соём папелөкөн лойэм ун накшики, мүй хөрпи ус, тамхатл унты щимэщ. 8. Хөты соймиев шөрьис, щиты ци шөрийл. 9. Кургәң мөхэт, тамхатл унты, ци сойма йиңжа йңхэлылөг. 10. Щалта соймиева йхты юшиев нэмэлхөты ат ёвмал: талн лошн ат пөртала, лүңән пал төрөнән ат энэмла.

11. Лалты лыл шүв ищиты хәцәс, па хөрпия ёвмал әнгәм. 12. Тәлн, шек ички пөрайн, лалты сыен яма шашл. 13. Товийн воцты өтәт па энәмты сүмтәт рүвн лалән. 14. Шупты юшем хөща еша ил ки лөйәмтылөм па хуләнтылөм... вог рүв хуләт па сүмәт нүвәт күтн хөльгал шашл, хөят пөтәр сый куҕ пелөк элты щачилыйл. 15. Щашл, хөты үләт оңтәт лйскеләт, хөты ампәг хөргәлылөг, хөты хог ов щәрәт шихрәмәлөг...

16. Щалта хәлөвәт мөхәт моц пөтрел нөпса ёхтәлийл: «лалты лыл шүв шек кенган лалтәсәл...» 17. Мүй лалты шүвев әнта турәм йик элты ул, мүй лалты шүвев луңхәт иты – мөлха щөрас хүйәң ху йисев, мөлха щөрас нуптәң ху йисев унган, шүвәтман лалты шүв ййха лылтман. 18. Йис хөят нөмәслал па хөрпәт усәт, лүв әнта муң ширевән нумәссәт. 19. Куш мүй хөрпи сөрмәң хөят ламийл ци лалты лыл шүвән, лүв ци йис нөпсәт үрәла ўллы. 20. Щалта лүв па хөрпия кертла, йис хөятәт иты күт, сыс уйәтты питл, сәмл йис хөятәт иты ватты питл. 21. Ци керләпсәел ләпәт, уләм иты нөвләң.

1. Tiltim

1. *tiltam*

1. *tiltam kur^c – sit ma kurtijem, sit ma sema pitam müwijem.* 2. *táta ma ašilam-anítam, unanítam-unašilam pa pa əprašlam usət.* 3. *χəjışən nöpšijema jöχət!* *χöti müñ, ma əj ulmem pörəjan usəw.* 4. *si pörəjan kurtemən enmam jüχət in müj löwata jisət!* 5. *ma əj ulmem pörəjan sümtijet, χulijet əjet usət.* 6. *in si löwata una jüwme!*

7. *tup sočjem pa peləkan ləjəm un nak-šiki müj χörpi us, tam χətl^c unti šiməs.* 8. *χöti sočmijew šörjıs, šiti si šörjil.* 9. *kurtəj möχet, tam χətl^c unti si sočma jünka jəχətilət.* 10. *səl^c ta sočmijewa jəχti jušijew neməl^c χöti ət jüwmal: tälən ləšan ət pör^c tala, lüñən pəl törənan ət enəmła.*

11. *lal^c ti lil šüw isiti χāsəs, pa χörpija jüwmal əntəm.* 12. *tälən, šek işki pörəjan lal^c ti sijen jəma šásl.* 13. *təwijen wəšiti őtat pa enəmti sümtət rüwən lal^c lən.* 14. *šüšti jušem χöša ješa il ki ləjəmtiləm pa χuləntiləm... wət rüw χulat pa sümtət nüwət kätən χölital šásl, χəjat pötər sij kur^c pelək el^c ti šásitilj.* 15. *šásl, χöti ület əjət ləškəlat, χöti ampət χörtətilət, χöti əw šəret šjəreməlat...*

16. *səl^c ta χələwət möχet məs pötrel nöpša pitl: „lal^c ti lil šüw šek kentan lal^c təsəl...”* 17. *müñ lal^c ti šüwew əntə turəm jik el^c ti ul, müñ lal^c ti šüwew luχət iti – mölyə šörəs χujəñ χu jisew, mölyə šörəs nuptəñ χu jisew untan, šəwətmən lal^c ti šüw i-jəχə lif^c iman.* 18. *jis χəjat nöməslal pa χörpet usət, lüw əntə müñ širewan numəsət.* 19. *küš müj χörpi sörməñ χəjat lal^c mijl si lal^c ti lil šüwən, lüw si jis nöpšət ürəla ülli.* 20. *səl^c ta lüw pa χörpija kertla, jis χəjatət iti küt, sis ujetti pitl, seməl jis χəjatət iti watti pitl.* 21. *si kerləpsajəl lepət, uləm iti nöwləñ.*

1. *Tiltım*

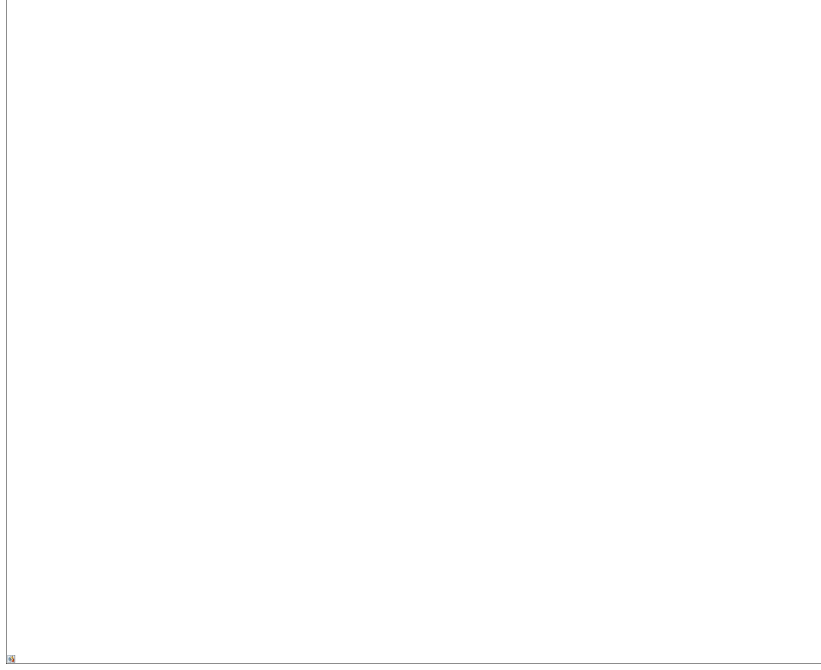
1. *Tiltım falu az én falucskám, az én szülföldecském.* 2. *Itt éltek apáim-anyám, nagyanyám-nagyapám és más őseim.* 3. *Néha eszembe jut, hogyan éltünk kiskoromban.* 4. *Az akkoriban a falvamban növekedő fák most milyen nagyok lettek!* 5. *Kiskoromban a nyírfácskák, lucfenyőcskék kicsinyek voltak.* 6. *Most milyen nagyok lettek!*

7. *Csak a patak túlsaján álló nagy vörösfenyő olyan a mai napig, amilyen volt.* 8. *Patakocskánk ahogy csörgedezett, ugyanúgy csörgedezik.* 9. *A falubéliek ma is arra a patakra járnak vízért.* 10. *Aztán a patakocskánkhoz*

vezető ösvény sem változott meg: télen nem fújja be a hó, nyáron nem növi be a magas fű.

11. A lélegzet ugyanolyan maradt, nem változott másmilyenné. 12. Télen, amikor nagyon hideg van, a lélegzetvételel jól hallatszük. 13. Tavasszal a bogófélek és a növekvő nyírfák illatát lélegzed be. 14. Ha egy kicsit elálldogálok az ösvényemen és hallgatok... a szellő a lucfenyők és a nyírfák ágak között susog, a falu felől emberek beszédhangja hallatszük. 15. Hallatszük, ahogy a rénszarvasok agancsai összekococannak, a kutyák ugatnak, az ajtószanérok nyikorognak...

16. Aztán a keleti emberek meséje jut eszembe: „könnyen lehet venni a lélegzetet...” 17. A lélegzetünk nem az éterből van, a lélegzetünk – mint a bálványszellemeknek – az egykori ezer emberöltő, az egykori ezer emberrnyi kor teljesen, áttetszőre összekeveredett levegője. 18. A régiek gondolatai másfélék voltak, nem úgy gondolkodtak, mint mi. 19. Akármilyen halandó lélegzik abból a levegőből, azoknak a régi időknek a gondolatát szívja a vérebe. 20. Aztán megváltozik, a régiekhez hasonlóan érzi a teret és az időt, a szeme úgy lát, mint a régieké. 21. Ez a változás puha, álomszerűen lágy.

A férfiak munkahelye

2. Верагты хяр

1. Хянты хоят улты тэхайэн ху пелэк па нэ пелэк ул. 2. Ху лүв юкан улты пелэк тайл, нэ лүв юкан улты пелэк тайл. 3. Хотэн, хот ов пелэк – шит нэ пелэк, мүл пелэк – шит ху пелэк. 4. Камэн, хот ов елли пелэк – шит иши нэ пелэк. 5. Хот шашэн – шит ху пелэк. 6. Шцишн ов пела улты пелэк, күш ёлн, күш камэн – шит нэ верагты, шүтщеты лог, па шушэлыты тыха. 7. Камэн, хот шашэн ёх вераглэт па шушэлылэт. 8. Ёлн, мүл пела, ёх шүтщелэт, омэслэт, мосэл ки вераглэт. 9. Вой велты ки

яңхэс, мәтты вой ки мөщатс, етн ёхи ёхэтл па мөщатэм войлал шита лэщатлэллы. 10. Мелэк пөрайн ёх камэн вераглэт.

11. Ху пелэкэн – емәң ампарэг, лөхэг па хүл-вой велпэслэты пөрмасэг, хог улэг па па лүвел мосты пөрмасэг уллэт. 12. Ши тыха – шит ёх верагты хяр.

13. Товийн куфн улты мөхэг Аса мәнлэт, сүсэн ёхлы ёхэглэт. 14. Тәл сыс, ай күтые, мосл шүкаләм ухэл нөх лэщаттыя, вөблы ки атэм, шишэн йләп ухэл вертыя мосл. 15. Ташчэн йхты ёх лүфн ухл верлэт. 16. Куфн улты ёх Аса мәнты елшийн ухэл верлэт, хоплал нөх лэщатлэт. 17. Холөп ки, холөп хушлэт-сэвлэт, хоп ки, хоп верлэт. 18. Ёх верагты хярөлөн айлта, хята верман рупитлэт. 19. Ши күт рөтая улэпсаел элты, ұлылал, турмел, велпэслал элты пөтөрлэт. 20. Уйтман, ащел пүңөлөн, пөхиел омэсл. 21. Лүв иши ай ухэл верс па юхэг шитэлн ётл.

2. weratti хяр

1. хәнти хөјат улти тәхәјән ху пеләк ра не пеләк ул. 2. ху лүв жүкан улти пеләк тәјл, не лүв жүкан улти пеләк тәјл. 3. хәтән, хәт әв пеләк – сит не пеләк, мүл пеләк – сит ху пеләк. 4. камән, хәт әв јелпи пеләк – сит іси не пеләк. 5. хәт шәсән – сит ху пеләк. 6. шисән әв пела улти пеләк, күш јөлән, күш камән – сит не weratti, шүсәти ләт ра шүсәлити тәхә. 7. камән, хәт шәсән јәх weratlәт ра шүсәлиләт. 8. јөлән, мүл пела, јәх шүсәләт, әмәсләт, мәсәл ки, weratlәт. 9. вәј welti ки јәңхәс, мәтти вәј ки мөсәтәс, јетән јөхи јөхәтл ра мөсәтәтм вәјјлал сита ләсәтәлли. 10. меләк пөрәјән јәх камән weratlәт.

11. ху пеләкән – јемәң ампарәт әмәсләт, лөхәт ра хүл-вәј welpәslәти пөрмасәт, хәт уләт ра ра лүвел мөсити пөрмасәт улләт. 12. си тәхә – сит јәх weratti хяр.

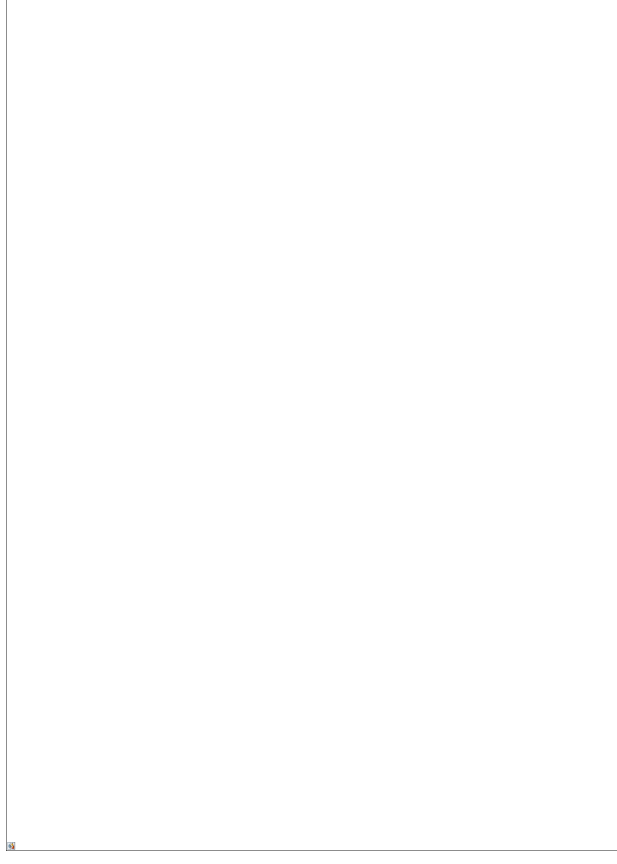
13. тәвјјән куфн улти мөхәт аса мәнләт, сүсэн јөхли јөхәтләт. 14. тәл sis, ај күтјје, мәсл шүкаләтм ухәл нөх ләсәттија, вөлли ки атәм, шисән јәләп ухәл вертија мәсл. 15. тәсән јәхти јәх лүрән ухәл werlәт. 16. куфн улти јәх аса мәнти јелпијән ухәл werlәт, хәрләл нөх ләсәтләт. 17. хәләп ки, хәләп хүшләт-сәвләт, хәр ки, хәр werlәт. 18. јәх weratti хәрәлән ајл'а, хәт'с werman рупитләт. 19. си күт рөтәја уләпсәјел ел'ти, үлліл, турмел, welpәslәл ел'ти пөтәр'ләт. 20. уйтман, әсел пүңәлән рөхјјел әмәсл. 21. лүв іси ај ухәл werәс ра јүхәт ситәлән јөтл.

2. A munka színtere

1. A hantik lakóhelyén van férfi oldal és női oldal. 2. A férfinak is van saját lakórésze és a nőnek is van saját lakórésze. 3. A házban a bejárati ajtó oldala a női rész, a belső oldal a férfi rész. 4. Kint, a bejárati ajtó előtti rész női terület. 5. A ház háta mögött férfi terület van. 6. Ezért a bejárati ajtó felé eső rész, akár bent, akár kint a nők dolgozó- és pihenőhelye, és arra felé járkálnak. 7. Kint, a ház háta mögött a férfiak dolgoznak és járkálnak. 8. Othon, a belső részen a férfiak pihennek, üldögélinek, és ha kell, dolgoznak. 9. Ha vadászni volt, elejtett valami állatot, este hazaérkeznek és az elejtett állatokat ott készíti ki. 10. Meleg időben a férfiak kint tevékenykednek.

11. A férfi oldalon állnak a szent raktárak, a sílécek és a vadászó-halászó eszközök, a sátorrudak és más, nekik szükséges szerszámok. 12. Az a hely a férfiak munkájának színtere.

13. Tavasszal a falubéliek az Obra mennek, ősszel jönnek vissza. 14. Télen, rövid idő alatt kell az eltörött szánt felújítani, ha nagyon rossz, akkor új szánt kell készíteni. 15. A rénszarvaspásztorok nyáron készítenek szánt. 16. A falubéliek az Obra indulásuk előtt készítik el a szánokat, és rendbe hozzák a csónakjaikat. 17. Ha a hálójukkal foglalkoznak, akkor hálót kötnek-fonnak, ha a csónakokkal, akkor csónakot készítenek. 18. A férfiak a helyükön lassan, naphosszat dolgoznak. 19. Eközben nyugodtan beszélgetnek az életükről, a rénszarvasaikról, az időjárásról, a vadászatról-halászatról. 20. Persze az apja mellett ott ül a fia is. 21. Ő is készített egy kis szánt, aztán azzal játszik.

Tiltim – kutyáimkat etetjük

3. Тылтэм. Ашлув лапэтлув

1. Хот ов елши пелэк – щит нэ пелэк. 2. Камөн гүт юхи хот лойл. 3. Нэңэг лый пормаслал: карты курэг, тахарэг, хотхар сохлэг щига шавилэг. 4. Цүүнэн, сорэлтэм төрэн и сыха йрман лойл. 5. Сүүн, олең лош питгы пöрайн, вай илэм акегла. 6. Мосты араг ки щимэщ торэн сухэгла, ваен, күрэн ииуша сорэм шитл. 7. Хот ов елшийэн щопув, ватухлэг па нэңэгтухлэг омөслэг. 8. Нэңэг, ашлал урэңн па щита, хот ов элты еша елшэк ап хот лошлэг. 9. Ап лаптэпса – щит иши нэ рупата. 10. Антилала няврэмт, мет шопэң, эвилал нэтлэг.

11. Нэңэг ёлн ов пелэкрн вератлэг, ёнгэслэг. 12. Хягл хошэм пöрайн, сүүн, товийн па лүүн, нэңэг камөн ов пүүрэлэн вератман омөслэг: сэх, мөшчан, вай, ернас ёглэг. 13. Ун и рут хөца, хөл икемөн рупиллэг: хой тэглэсл, хой лон верл, хой ернас ёгл, хой ернас эвэгл, хой хянши ёгл,

хөй хәнши эвэтл, хөй хәнши вацл, хөй па акань верл. 14. Хөл икемөн омәсләт па вератләт. 15. Айшәк эвел иншәсл: «Антя, тәмем хоты сәхат вертыя?»

16. Нә мүйкем верәтл лүңн, хәгләт хүвәт пәрайн, әнгәсл. 17. Вератты рулага ар: лашкайн әг тыныла хәнгы вай, хәнгы ернас, хәнгы мөһшәң, хәнгы ун хөят па няврәм сөх. 18. Шит урәңн каркам нә, аләңсәхат әлты егна унты, рәмкәтты унты, әнгәсл. 19. Ма ащем ястыйл: «Ма әг уйтләм хун нын антян ил ылылйыл. 20. Ма хун ил ылләм – лүв вератл, ма хун нөх килләм – лүв әнгәсл».

21. Ши күт па ләтөт кавәрти мосл, түгтьөх сәвәрти мосл – шит иса лавәр нә рупата.

3. tiltam – aplaw lapatlaw

1. хәт әв јелпи реләк – сит не реләк. 2. kaman tüt jüxi хәт ләјл. 3. neṗt lij pōrmasal: karti kurat, tāḡarət, хәт хәр сәхләт сита šawilat. 4. süṗen sṗərltəm tōran i siḡa jārman lәјl. 5. süsn, ələḡ ləś piti pōraјen waj iləm äkalla. 6. māsiti arat ki šiməś tōran suḡətla, wajen, küren ipūša sṗərm pitəl. 7. хәт әв јелпийн сәрпәв, wat uxəl pa neṗt uxəl әмәсләт. 8. neṗt aplal urəјen pa sita, хәт әв el^{ti} ješa јešək ар хәт ləslät. 9. ар lapatpasa – sit isi ne rupata. 10. anilala nawremət, met šṗəṗ, ewilal nәtlat.

11. neṗt jölan әв реләкән weratlat, jәntәslät. 12. хәт^{ti} хәсәт pōraјen, süsən, tṗwijən pa lüṗen neṗt kamən, әв püṗələn weratman әмәсләт: sәḡ, mōlsan, waj, јernas jәtlät. 13. un i rut хәсә хәл i kemən rupitlat: хөј тәләсәл, хөј lən werl, хөј јernas jәtl, хөј јernas ewat, хөј хәнши jәtl, хөј хәнши ewat, хөј хәнши wasl, хөј akañ werl. 14. хәл i kemən әмәсләт па weratlat. 15. aјšək ewel inšәsl: anitja, tәмem хөти sәḡat weritja?

16. ne mütj kem weratl lüṗen, хәт^{ti} әт хәүвәт pōraјen, jәntәsl. 17. weratiti rupata ar: lapkaјen әt tinila хәнти waj, хәнти јernas, хәнти mōlsan, хәнти un хөјәт па nawrem sөх. 18. sit urəјen karkam ne aləṗsəḡat el^{ti} јetna unti, rämкәпти unti jәntәsl. 19. ma ašem јastijl: ma әт uјtlem хun nin anian il öllijl. 20. ma хun il ölləm – lüw werat, ma хun нөх килләм – lüw jәntәsl.

21. si küñ pa letöt kawəf^{ti} mosl, tüt jüḡ sewərti mosl – sit isa lawəf ne rupata.

3. Tiltim – kutyainkat etetjüik

1. A bejárati ajtó előtti rész női terület. 2. Kint tűzifa-ház áll. 3. A nők ott tartják a holmijukat: a vaskályhákat, gyékényszőnyegeket, padlódeszkákat. 4. A sarokban csomóba kötve szárított fű áll. 5. Összel, az első hó leestekor eszimbába való fűvet gyűjtenek. 6. Ha kellő mennyiséget szedsz ebből a fűből, akkor a csizmád, a lábad mindig száraz lesz. 7. A bejárati ajtó előtt áll a tisztátalan szán, a lárolószanok és a női szánok. 8. A nők a kutyáiknak szintén ott, az ajtótól egy kicsit távolabb építenek kutyaházat. 9. A kutyák etetése is női munka. 10. Az anyáknak a gyerekeik, különösen a lányaik segítenek.

11. A nők a házban az ajtó felé eső részen dolgoznak, varrnak. 12. Meleg napokon, ősszel, tavasszal és nyáron a nők kint, az ajtó mellett illetve munkálkodnak: női bundát, férfi bundát, eszímát, ruhát varrnak. 13. Nagy családokban mind egyformán dolgoznak: van, aki prémet puhít, más íncérmát készít, ruhát varr, ruhát szab, mintát varr, mintát vág, mintát hasít, babát csinál. 14. Mind egyformán ülnek és szorgoskodnak. 15. A kisebb lány megkérdézi: anyácska, ezt hogyan kell csinálni?

16. Az asszony amennyit bír nyáron, a hosszú napok alatt, annyit varr. 17. Sok a tennivaló: a boltban nem árulnak hanti csizmát, hanti ruhát, hanti férfi bundát, hanti felnőt és gyerek holmit. 18. Ezért a serény nő reggeltől estig, sötétedésig varr. 19. Apám azt mondja: nem tudom, anyátok mikor fekszik le. 20. Amikor én lefekszem, ő csinál valamit, amikor felkelek, varr.

21. Eközben főzni kell, tűzifát hasogatni kell – ez mind nehéz női munka.

4. Катра хот

1. Тылтэм кургэү катра хотэм. 2. Ма ай пөра элты тата усэм. 3. Тата ма сэма пүтсэм. 4. Тата ма ангилам-ашилам, өпилам, яйлам, апицилам пилн энэлсэм.

5. Тэм хот катра пөрайн унашемн нак элты опсэлса. 6. Хотэв и улты лоңл тайс. 7. Лыпелта тонтыйн лакман ус. 8. Ов пүңэлн шохал тайс. 9. Шохал элты анта туп хошэм ус, хөлна па еша нөви ай ишнева нётэпса верс. 10. Овев анта шек пал, шимэц нйл шүңпи па хошэм мұв пела ус. 11. Хөятэт иса овлал шиел пела усэт. 12. Лыпи овев лыпия пүншанцэс. 13. Ким пелэк овев кимпелка пүншанцэс. 14. Овев ёш карты ици мэттыки хатлуп хөрпи. 15. Овев пелки пүшты пөрайн ов цярэв өшхульа шихэрльйл. 16. Унантемн шит урэнн хөйишн хульойн нёсэтыса.

17. Хотэв лепэң тайс. 18. Лепэңэв лыпийн павэртэг яма воңхэмэт. 19. Кимэт пелкэл элты лярэхэңа хайэмэт. 20. Лый волькэг па түңэт. 21. Хотэв овхоп шек пал – кят-хулэм павэф пайлаг. 22. Ай улмем пөрайн мүн овхоп шөппи туп лярэмэсэв. 23. Шек ай няврэма ульняя ким питты хөрпи вольы антом ус.

24. Хот шайшн ацем вератты хяр ус. 25. Лүв цита айлта, хатл верман, ухэл верс, лөх воңхэс, сүв вөлтэс.

26. Ин хотэв ешаул ил ши әркәпл, шит урэнн ацем па антем ин ялөп хот версәнән.

4. катра ҳәт

1. tiltəm kurtəŋ katra ɣətəm! 2. ma aj pōra el'ʹi tātə usəm. 3. tātə ma sɛmə pütsem. 4. tātə ma anɣilam-ašilam, öpilam, jajlam, aršilam pilən enəpsəm.

5. tām ɣət katra pōrajən unášəmən nak el'ʹi əpsəlisa. 6. ɣətew ij-ulti ləŋəl tájs. 7. lipəl'ta tontijən lakman us. 8. əw püŋələn šohal tájs. 9. šohal el'ʹi anta tup ɣəšəm us, ɣölna pa eša nöwi aj işneva nətəpsa wərs. 10. əwew anta šek pəl, šiməs näl šüŋpi, pa ɣəšəm müw pəla us. 11. ɣötətət isa əwlal šijel pəla usət. 12. lipi əwew lipija pünšansəs. 13. kim pələk əwew kimpelka pünšansəs. 14. əwew još karti isi mätti ki ɣälür ɣörpi. 15. əwew pelki püšti pōrajən əw šärew öšxüla šixətijl. 16. unantəmən šit urəŋən ɣöjışən ɣül-wöjən nöšətisa.

17. *χῶτew lepəŋ tájs. 18. lepəŋ lipijəŋ pawərtət jáma wəŋχəmət. 19. kimət pelkal eʹti ləraχəŋa χájəmət. 20. lij wóləkət pa túŋət. 21. χῶtew əw-χəp šək pəl – kət-χuləm pawəʹ pələt. 22. əj ulmem pōraχəŋ müŋ əw-χəp šōppi tuŋ ləreməsew. 23. šək əj ŋawrema ulhaja kim pittī χōrpi wóliti ántəm us.*

24. *χῶt šāsən əsem weratti χār us. 25. lűw síta ajlʹta, χátlʹ werman uχəl werəs, lōχ wəŋχəs, sűw wólətəs.*

26. *in χῶtew ješəul il sí árkəpl, sít urəŋəŋ əsem pa aníem in jələp χῶt werʹsəŋəŋ.*

4. Régi ház

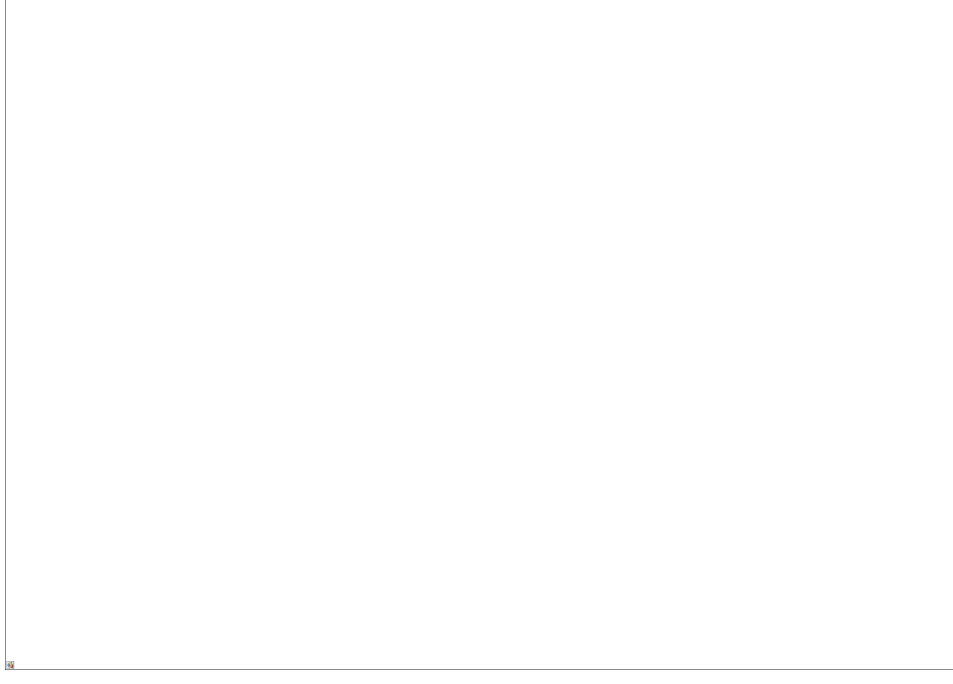
1. Tiltim falubéli régi házam! 2. Kiskorom óta itt életem. 3. Itt jöttem napvilágra. 4. Itt növekedtem anyáimmal-apáimmal, nővéreimmal, bátyáimmal, kistestvéreimmal.

5. Ezt a házat régen a nagyapám építette vörösfenyőből. 6. Házunk nem volt lepadlásolva. 7. Belülről nyírkéreglapokkal volt fedve. 8. Az ajtó mellett agyagkandalló állt. 9. Az agyagkandallótól nemcsak meleg volt, hanem egy kis világossággal még segítséget is nyújtott az apró ablakunknak. 10. Az ajtónk nem túl magas, amolyan négyzetes, és dél felé nézett. 11. Mindenkinek arra nyílt az ajtaja. 12. A belső ajtónk befelé nyílt. 13. A külső ajtónk kifelé nyílt. 14. Ajtónk kilincse olyan, mintha evező volna. 15. Amikor kinyitottuk az ajtónkat, fűcsán csikorgott az ajtózszanér. 16. Ezért nagyanyám néha halzsírral kengette meg.

17. A házunknak volt előszobája. 18. Az előszoba belsejében a gerendák jól voltak bárdolva. 19. A másik felükön gömbölyűre voltak hagyva. 20. Simák és egyenesek. 21. A házunk küszöbe nagyon magas – két-három gerenda magasságú. 22. Kiskoromban a küszöbön keresztül mi csak átgördültni tudtunk. 23. Egészen kicsi gyerekeknek lehetetlen volt feleslegesen kijutni.

24. A ház háta mögött apám munkaterülete volt. 25. Ott ő komótosan, egész nap munkálkodva szánt készített, sítalpat faragott, botot gyalult.

26. A házunk most már nemsokára összedől, ezért apám és anyám most új házat építettek.

5. Ун лор

1. Товийн ек туты юлийн, хул велты мөхэт хул велты мәнлэт. 2. Хойи-шэн, йик ун пөрайн, лорөгөн хул шимэл. 3. Ци пөрайн ёх, хул кашман, талач хата верэлгэт яхтыя. 4. Цимэц ун йик пөрайн, хөга ун-ай лор ул, хөга хул ул-аңтом, туп ёх лый үйтлэл. 5. Нэ няврэмлал пилн ёлн лавлэсл па хот рупата верт: пусэнцийл, ёнгэсл, лэгөт кавёрл... 6. Ци күт еша шүтцэлийл па нык питара йинка яңхэлийл. 7. Пөхл мөлхата йинки нөрэм верс. 8. Йинки нөрмэл хуваг йик амэртэс. 9. Сөрэг, хөят ёхтэм кемэн, нөх пурлэсэг. 10. «Тампуш лорлув нөх уйман улайяг, – нумэсэлийл лув, – щинн углор тылэц унты хул шимэл пилл». 11. Ци күт па мөлты мөтор сый хөлца щацилийл. 12. – Я, а-мүй, хоп йиты сый хөлца шацл, шайпүтэм нык тэхэрты мосл, – щитэлн лув айлта үтлы пела шушл.

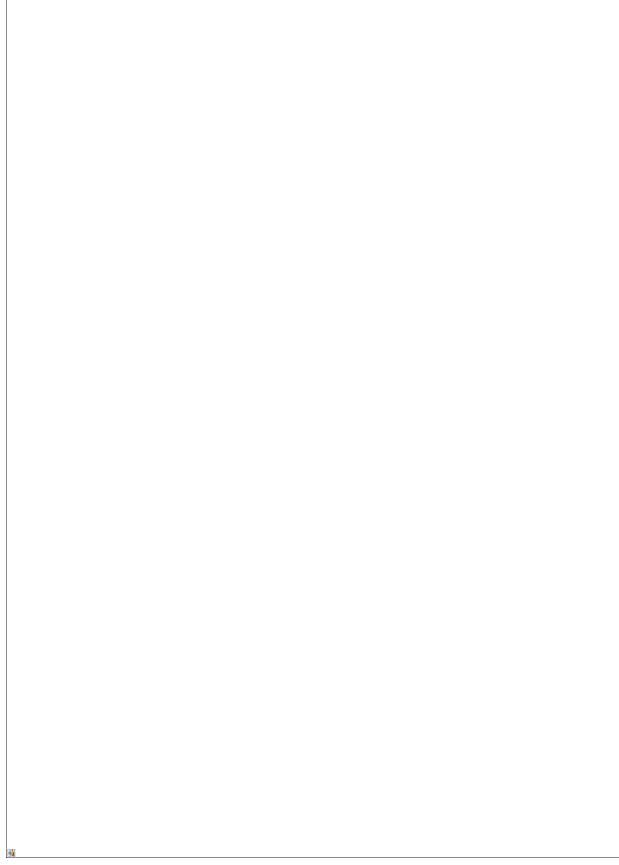
5. un lər

1. təwijən, jek tui jürjən, xul wəlti möxet xul wəlti mənlat. 2. xōjişən, jik un pörəjən lərətən xul şimal. 3. şi pörəjən jəx xul kəşman tālaç xətl̥ weratlat jəxtija. 4. şimaş un jik pörəjən xōta un-aj lər ul, xōta xul ul-āntəm, tup jəx lij ujt̥el. 5. ne nəwrem̥lal pilən jōlən lawləs̥l pa xət r̥upata wər̥l: p̥usəns̥ijl, jəntəs̥l, lət̥ət kawər̥l... 6. şi kūt jəša şūtşəlijl pa n̥ik pitara j̥iŋka j̥əj̥xəlijl. 7. p̥ōxəl mōlxat̥l̥ j̥iŋki nōrəm wər̥s. 8. j̥iŋki nōrməl x̥iwwat j̥ik āməntəs. 9. s̥ōrət x̥ōjat j̥ōxtəm kemən nōx purləsət. 10. tām p̥üş lər̥təw nōx ūjman ullajət – numəsəlijl l̥iww –, şisən ut lər tiləs̥ unti x̥ul şimal pil̥. 11. şi kūt pa mōf̥ti mōt̥r̥ s̥ij x̥ōl̥sa şəs̥iijl. 12. – ja, a-m̥iŋ x̥ər̥ j̥iti s̥ij x̥ōl̥sa şəs̥l, şaj p̥ütəm n̥ik t̥əxər̥ʔi m̥s̥l! – şitelən l̥iww aj̥ʔta ūtli p̥ela şuʃl.

5. Nagy tó

1. Tavasszal, a jégzajlás után a halászok halászni mennek. 2. Néha, amikor magas a vízállás, kevés a hal az áradmánytavakban. 3. Ilyenkor a férfiak képesek egész nap hal után járni. 4. Ilyen magas víznél csak a férfiak tudják, hol van kisebb-nagyobb tó, több-kevesebb hal. 5. A nő a gyerekeivel otthon

vár és végzi a házimunkát: mos, varr, főz... 6. Közben egy kicsit pihen, és lemegey a partra vízért. 7. A fia tegnap csinált egy stéget. 8. A stégről vizet merített. 9. A sirályok az ember jöttére felrepültek. 10. Idén a tavainkban magas a víz – gondolja – ezért júliusig kevés hal lesz. 11. Eközben valahonnan valami motorzaj hallatszik. 12. – Na, úgy hallom, valami csónak jön, fel kell akasztani a tűz fölé a teáskannát! – ezzel lassan a part felé lépdel.

Erdeifenyő

6. Унши

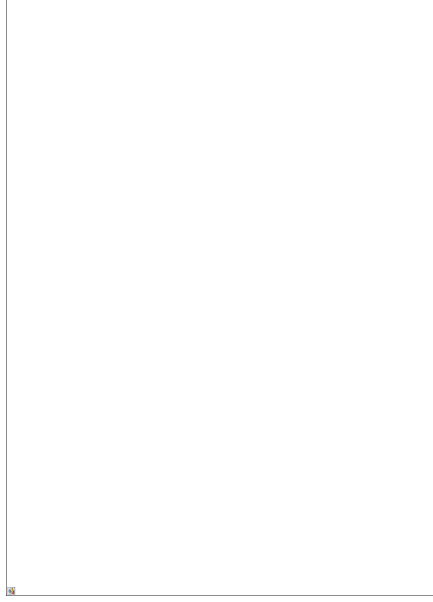
1. Мүүн, няврэмэт, ашкулайн утэлтымэв пöрайн, талн, товийн, лүүнн па сүүн, кáматса шүүтцэты хáгт гáйлув. 2. Товийн ек áт ки лóлал, сүүн ек ки потла, тáлн үлэң ухэлэн ёхи яңхэлылу. 3. Мáнгэв күүтн кашэң куф вóлн шүүтцэты ил лойлылу. 4. И лойлыты гáхаевн ун унши энэмл. 5. Цци унши илшийн үккеллув ёрлув па еша шүүтцэлу. 6. Үлылув еша нёта хырлэг. 7. Мүүн шушэлылу: ёх хóят еллы ёхлэт, нэңэг ёхлы ёхлэт. 8. Ицки ки, еша наврэтлылу, пöтканылу, хухэтлылу. 9. Хойишн антев па мүүн пилэвн ётл, туп лув áт эслэлы такан пöтканыты. 10. Кенганшэк пухлантыаты, – лув ястэл. 11. Ма онгэпн олты апцем нóх верлэс па лувел ёгэлгэлэм. 12. Валгэм, антем оперэлам пилн мóлтэл элты пöгёрл. 13. Ешаул ашем ши сүвэл үслы па үлылал ин ши нёхгэллы. 14. Шцишн па еллы мáнты мосл.

6. unši

1. мүүн, няврэмэт ашкулаян утэл тимев пöрцэпн, тáлэн, тóвийэн, лүүнэн па сүүсэн кáматса сүүсэти хáтл тáйлэв. 2. тóвийэн ек áт ки лóлал, сүүсэн ек ки потла, тáлэн үлэң ухэлэн ёхы яңхэлилэв. 3. мáнтэв күүтэн кашэң куф вóлэн сүүсэти ил лэжилэв. 4. и лэжилэв тэжэвэвэн ун unši энэмл. 5. ши unši илпийэн үккеллэв яэрлэв па жеša сүүсэлэв. 6. үлилэв жеša нёта хирлэт. 7. мүүн шүүсэллэв: ячх хóятат желли яэчлэт, нэңэгт жöгзли яэчлэт. 8. иски ки, жеša наврэтлilэв, пöткантилэв, хухэтлilэв. 9. хóйишэн антэв па мүүн пилэвэн жöтл, туп лув áт эслэлли такан пöтканти. 10. кенганшэк пухлантыаты! – лув ястэл. 11. ма онгэпэн олти апсем нóх верлэс па лувел жöтэлтáлэм. 12. ватлэм, антем оперэлам пилэн мóлтэл елти пöгёрл. 13. жешаул ашем ши сүвэл үсли па үлilал ин ши нóхгэлли. 14. сүүсэн па желли мáнти мосл.

6. Erdeifenyő

1. Nekünk, gyerekeknek iskolás korunkban télen, tavasszal, nyáron és ősszel néhány napnyi szünetünk van. 2. Tavasszal, ha nem olvad el a jég, ősszel, ha beáll a jég, télen rénszarvasszánon hazajárunk. 3. Menet közben minden falunál leállunk pihenni. 4. Az egyik helyen, ahol meg szoktunk állni, nagy erdeifenyő nő. 5. Az alatt a fenyő alatt megkőjük a gyeplőket és egy kicsit pihenünk. 6. A rénszarvasaink egy kis zúzmót kaparásznak. 7. Mi sétálunk a férfiak előrefelé, a nők visszafelé mennek. 8. Ha hideg van, egy kicsit ugrándoozunk, lökdösődünk, futkározunk. 9. Néha anyánk is velünk játszik, de ő nem engedi, hogy erősen lökdösődjünk. 10. Finomabban verekedjétek! – mondja. 11. A bölcsőben fekvő kistestvérem felébredt, őt szórakoztatom. 12. Látom, hogy anyám valamiről beszél a két nővéremmel. 13. Kiszáratva arám már fogta is a rénhajtó botját, most már noszogatja a rénjeit. 14. Tehát tovább kell menni.

A rénszarvaslegelő

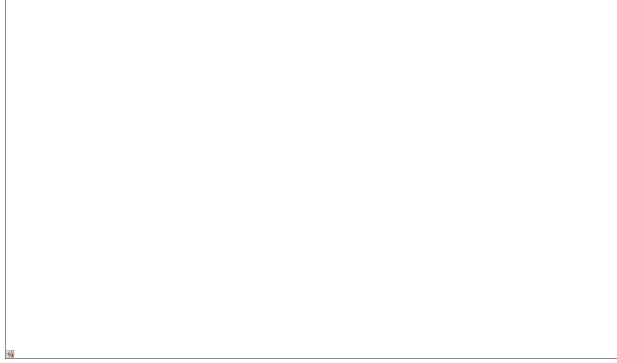
7. Шăхр

1. Тăмхăтл алăңсахаг ащем ўлылув ёхи воштăслы па айпăк тăхайн хайсёлы. 2. Лый еша лаллэт па мўн мойн ёх урнă манты ўлы катълты пуглув. 3. Аплам щикўш ил йрселлам, лый ищипа такан, юрлалн хърэглэт.
4. Ма ма тынщанем ўсем па ухлэң ўлы ёвълмэты питем. 5. Ащем тынщан щовэмс па мѳхты и сыра питеса. 6. Яйем тынщан вѳщкэс па нѳмна катлэс.
7. Мѳщанем ўлылув, щăхр кўтпа, энэмты йѳха ил йрселлув. 8. Лыпаша улты ўлэт, и ол ўйман, лыйлал лăрэтман хухэтлылэт.
9. Антем апщем пилн нянь лэты ўлэт пите ты няньэн лапэтлэлн. 10. Авэккайлув мѳхты ванамэст па нёллал антем ёша ворлэлал. 11. Питѳх нянь лэты мет сăмэң. 12. Ятей апщем ёш элты лэл.
13. Опем ёш ухэл пăгыя нѳх лойс па ухэлн омэсты айшэк апщем лавлэсман ус. 14. Лын пўнлена мойн хѳяглув пѳх ёхтэс. 15. Тащ элты и пите мѳлха ўлы пўнла ирлэс па лый хѳцаел ванамэс. 16. Апщем опем элты сот пўш инщэсл: – Тăми мўй? 17. Тăми авэкка? 18. Тăми ма ўлэм? 19. Тăм ўлы нэмл мўй?

7. šăхр

1. тăм хăтл^c алăңсахаг ащем ўлылув йѳхи воштăсли па айпăк тăхайн хăйсёли.
 2. лй жеša лал^cлат па мўн мѳяңй жѳх урнă манти ўли каталти пуглув. 3. ап-лам шикўш ил йăрс-селлам, лй ишипа такан, јурлалэн хърэглэт.
 4. ма ма тинсанем ўсем па ухлэң ўли јѳвълмэти питем. 5. асем тинсан шѳвемэс па мѳхти и сыра питеса. 6. јажем тинсан вѳщкэс па нѳмна катлэс.
 7. мѳщанем ўлылув šăхр кўтпа, енэмти јўха ил йăрс-селлув. 8. липаša улти ўлет, и ол ўйман, лйјлал лăрэтман хухэтлитлэт.
 9. антем апсем пилэн нăн лети ўлет пити нăнэн лапэтлэлн. 10. авэккајлув мѳхти ванамэсат па нѳллал антем јѳша вор^cлал. 11. питўх нăн лети мет сăмэң. 12. јатеј апсем јѳш ел^cти лел.
 13. опем јѳш ухэл пăтйја нѳх лѳйс па ухэлэн омэсти ајшэк апсем лавлэсман ус. 14. лйн пўнлена мѳяңй хѳјатлув пѳх јѳхтэс. 15. таs ел^cти и пити мѳлха ўли пўнла ирлэс па лй хѳсăјел ванамэс. 16. апсем опем ел^cти сот пўш инсăсл: – тăми мўј? 17. тăми авэкка? 18. тăми ма ўлем? 19. тăм ўли нэмл мўј?
- 7. A rénszarvaslegelő**
1. Ma reggel apám hazaterelte a rénszarvasainkat, és porhóval borított helyen hagyta őket. 2. Egy kicsit pihennek, aztán vendégeinknek szánhúzó szarvasokat fogunk be. 3. Bár megkötöttem a kutyáimat, ők mégis erősen, ahogy erejükből telik, ugatnak.
 4. Vettem a saját pányvámát, és szánhúzó rénekre hajítani kezdtem. 5. Apám elshintotta a pányváját, és rögtön elkapott egy fiatal üntőt. 6. Bátyám elhajította a pányvát és egy idősebb üntőt fogott ki.
 7. A kifogott réneket a legelő közepébe, egy növekvő fához kötöttük ki.
 8. A szabadon maradt rének egymás után körülöttük futkosnak.
 9. Anyám a kistestvéremmel a kenyérrrel táplált réneket feketekenyérrel eteti. 10. A kezes borjak rögtön közel jöttek, és az orrukát anyám kezébe fűrták. 11. Pityuh szereti legjobban a kenyeret. 12. Jatej a kistestvérem kezéből eszik.
 13. A nővérem felállt a kéziszán ülésére, és a szánon ülő kisebb testvéremre vigyázott. 14. Odament mellénk a vendégeink fia. 15. A nyájból

kivált egy fekete, agancs nélküli rén és közelfített feléjük. 16. A kistestvérem százaszor is megkérdézte a nővéremtől: – Ez mi? 17. Ez kezes borjú? 18. Ez az én rénem? 19. Ennek a rénszarvasnak mi a neve?

Magas hegy

8. Пэл рэн

1. Мүүн ханты хөятлүв верэглэгт ки, таш хотн яхлэгт. 2. Үлын яхты хөятэгт – щит юрэн хөятэгт. 3. Ички күтн, пелна күтн, рүв күтн ... ешэк хатлабе!

4. Таш хотн, хой үлы тайл, хой шомөң па түмтак, щит яңхэл. 5. Хой щита рупитгы, улгы юр тайл. 6. Хой верэгл талаң хягл күрн таш юпийн шупельгы, щит щита ул, щит щита яңхэл. 7. Атаң-хягл үлэгт юпийн ипүша шупты мосл. 8. Нэтты өгэн, туп ампен па шупсүвен. 9. Талн лөхн

ялпэк лощ хуваг үлэгт юпийн шупты мосл. 10. Лүүн па рүв күтн, пелна күтн кев үр лоңлөга үлэгт юпийн хуңхалгыт мосл. 11. Щит урна тарэм лыпи мосл па таксар күр мосл.

12. И логн, курн, туп унашэк ювөм па шомлы пигэм мөхэгт, уллэгт. 13. Щялта па хой шимел үлы тайл. 14. Лүв аң ки верэгл таш хотн яхты, үлылал магты таш хотн яхты рутлала майлы. 15. Хойишн магты пүүнэлпэк ям хөята хайлэллы. 16. Щи хөятэн, хун үлэгт кев элты ёхлы ёхөглөгт, лүв ёш үлылал хойишн нох пүүнла үллы па тал хуваг лүв ширэлн шавиллы. 17. Щи үлылал лүв хөлта пела нөпсөл пигл, шиел пела яңхэл. 18. Холпа яңхэл, вой велты яңхэл. 19. Үлылал шавиты хөят, таш ванөн ки ул, лүв лүвел ухлэнг үлы тутлыл воша яхтыя. 20. Щялта кургэнг икена-имена ястыйл, майты нэ үлы мүй тайс, камөн сүюв тампүш ус, камөн үлы хялс, камөн үлы порты войн лэса. 21. Щи юкана, таш шавиты юкана, таш шавийэм хөята рэхл магты үлы хөргы. 22. Нумөслөн ки, лүв няң үлылан хящөм лүүн яма шавислы, верэглэн папүш па и пүүш лүвел үлылан магты. 23. Ищипа кашэн пөрайн лавэр па ёша үлылан мийлыгыя. 24. Я, лүв кашл, хөты верты.

25. Курн улты мөхэгт тал хуваг велпөслөлөгт. 26. Лый вой веллэгт, хул веллэгт. 27. Лүүн хуваг Асн хул веллэгт. 28. Курн лый ёхан и пелөкн уллэгт. 29. Папелөкн – хялащ. 30. Щит мет ёхи хящөм таха там улөпсайн.

31. Пэл рэн элты кяг хөят ил өхөллөхөн. 32. Ийкел омөсман, күрнөлал катна воцкөман хулэм ницта нэ үлыин ал кигла. 33. Мосл-ки еша күрөлн туп шүрэмийл. 34. Ийимел, үлылал вагөлтөман туллы: ухлэл хөмта агагт рэкөнл, ухлэл юш питарн лойгы юха агагт хойл. 35. Ухлэлн өтпөн яврэмл омөсл. 36. Үлэнг ухлэл лавөлман вагөлтөллы.

8. пэл рер

1. тийн хянти хөятлөв верөлөгт ки, тас хөтөн яхлөгт. 2. үйишн яхти хөятөгт – сит жүрэнг хөятөгт. 3. иски күтэн, пеләна күтэн, рүв күтэн... јешәк хәтлҗ тјел

4. тас хөтөн хөј үли тәјл, хөј сэмәң ра түмтак, сит јәңхәл. 5. хөј сита рүрүтти, улти јур тәјл. 6. хөј верәгл тәләң хәтлҗ күрән тас јүрјән шүсәлтти, сит сита ул, сит сита јәңхәл. 7. атәң хәтлҗ үлет јүрјән ирүсә шүсти мосл. 8. нәтти өтөн түр атрән ра шүс-сүвен. 9. тәлән лөхән әрләк ләс хувагт үлет јүрјән шүсти мосл. 10. лүйән ра рүв күтән, пеләна күтән кев үр ләлгәта үлет јүрјән хуңхәлтти мосл. 11. сит ирәңә тарәм липи мосл ра тәксәр күр мосл.

12. *i lətən, kuŕən tup unašək jüwəm pa šəmli pitəm möxet ullət. 13. sálʔa pa xəj šiməl ũli təjl. 14. lüw át ki werəl taš xətən jəxti, ũlilal mətti taš xətən jəxti rutlala məlli. 15. xəjjišən mətti pünpələk jəm xəjəta xəjləlli. 16. ši xəjəten, xun ũlet kew eŕʔi jəxli jəxələt, lüw jəš ũlilal xəjjišən nəx, pünpə ũli pa təl xüwat lüw širelən šawilli. 17. ši ũlilalən lüw xəlta pəla nəpsəl piil, šijel pəla jənxəl. 18. xəlpə jənxəl, wəj wəli jənxəl. 19. ũlilal šawiti xəjəta, taš wanən ki ul, lüw lüwel uxləj ũli tutlijl wəša jəxtija. 20. sálʔa kurtəj ikenə-imenə jəstijil, mətti ne ũli müj təjs, kəmən süjəw təm püš us, kəmən ũli xələs, kəmən ũli ũli pörri wəjən lesa. 21. ši jükəna, taš šawitəm xəjəta xəxəl mətti ũli xərti. 22. numəsən ki, lüw nəj ũlilən xəšəm lüj jəmə šawisli, werələn pa püš pa i püš lüwel ũlilən məti. 23. işipa kašəj pörəjən lawəŕ pa jəša ũlilən mijlitija. 24. ja lüw kašl, xəti wert.*

25. *kuŕn ũli möxet təl xüwat wəpəšlilət. 26. lij wəj wellət, xül wellət. 27. lüj xüwat əsən xül wellət. 28. kuŕn lij jəxən i pələkən ullət. 29. pa pələkən – xələs. 30. šit met jəxi xəšəm təxa təm uləpsajən.*

31. *pəl rep eŕʔi kət xəjəta il öxəllənen. 32. ij-ikel əməsmən, künpələl kətə wəškəman xələm ništa ne ũlijən əl kiila. 33. məsl ki, jəša kürelən tup šüremijl. 34. ij-imeŕ ũlilal wəŕ təmən tulli: uxləl xəmta at ət rəkənl, uxləl juš pitərən təjti jüxa at ət xəjl. 35. uxlələn cıpaŕ nəwreməl əməsl. 36. ũləj uxləl lawəlman wətaŕ ʔalli.*

8. Magas hegy

1. A mi hantjaink ha bírnak, rénpásztorként élnek. 2. Aki a rénekkal jár, az erős. 3. Hidegben, szúnyogok között, hőségben... jószágos ég!

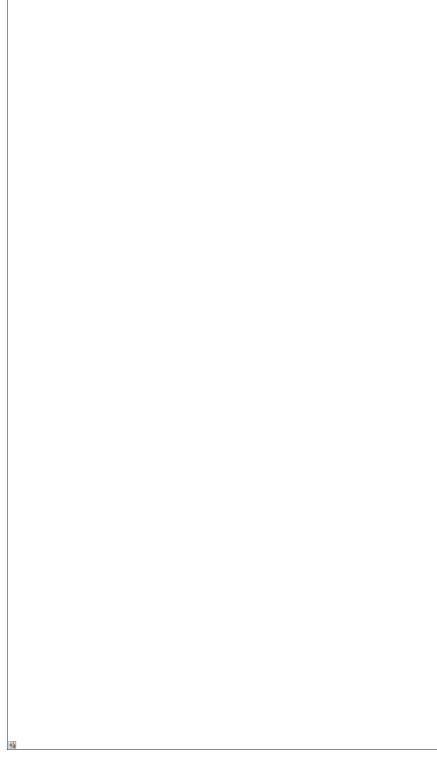
4. Rénpásztorként az dolgozik, akinek van rénszarvasa, erős és egészséges. 5. Aki ott dolgozik, annak van életeréje. 6. Aki bír egész nap a nyáj után gyalogolni, az ott él, ott dolgozik. 7. Éjjel-nappal folyamatosan a rének után kell menni. 8. Segítségedre csak a kutyád meg a botod van. 9. Télen sítalpon a porhóban kell a rének után járni. 10. Nyáron meg a hőségben, szúnyogok között kell felmászni a rének után a hegycsúcsokra. 11. Ezért makacs bensőre és erős lábra van szükséged.

12. Egyhelyben, a faluban csak az idősebbek és a gyengék laknak. 13. Aztán meg azok, akiknek kevés a rénszarvasuk. 14. Ha valaki nem bír a rénekkal menni, akkor a rénjeit valamelyik rénpásztorként dolgozó

rokonának adja. 15. Néha távolabbi rendes emberhez kerülnek. 16. Az ilyen ember akkor, amikor a rénszarvasok visszaérnek az Urálból, a saját rénjeit néha különveszti, és télen a maga módján őrti őket. 17. Azokon a rénjein oda megy, ahova eszébe jut. 18. A hálóhoz megy, vagy vadászni. 19. A rénpásztor – ha közel van a rényjáj – kifog magának szánhúzó réneket, ha a városba akar menni. 20. Aztán a falusi asszonyoknak-embereknek elmondja, melyik rének miye volt, hány rénborjú született az idén, hány rén pusztult el, hány rént ettek meg a farkasok. 21. Ezért – azért, hogy a réneket őrizte – a rénpásztornak le lehet vágni egy rént. 22. Ha úgy gondolod, hogy a múlt nyáron a rénjeidet jól gondozta, akkor a következő évben is neki adhatod az állataidat. 23. Egyébként is nehéz mindig másnak adogatni a rénjeidet. 24. Na de hadd legyen, mit tegyünk!

25. A faluban élők egész télen vadásznak-halásznak. 26. Vadásznak, halásznak. 27. Nyáron az Obnál halásznak. 28. A faluban a folyó egyik partján laknak. 29. A másik parton a tetető van. 30. Ez a legutolsó állomás ebben az életben.

31. A magas hegyről ketten jönnek lefelé. 32. A férj ũlve, a lábait ketté vetve három rakoncátlan szarvasűnő vontatta szánon csak úgy reptül. 33. Ha kell, a lábát csak egy kicsit leérinti. 34. A feleség kantáron vezeti a rénszarvasait, hogy a szánja nehegy felboruljon, nehogy az út mentén álló fának ütközzön. 35. Szánján bölcsős gyermeke ũl. 36. Rénszánját óvatosan vezeti.

9. Тал юш

1. Хулэм нарава холтгэн ухэл айткыла. 2. Сăмен хоща шек ям тăмити мăнман. 3. Ицимăттыки лыпен арыйл па улѣсаен умѣш. 4. Лош ши хӧрпи нӧви-нӧви. 5. Юхэт ши хӧрпѣт хӧрмѣнѣт.

6. Егна пелка еша ишкислѣк, шит урѣжэн яма шашл хӧгы ухэл пăгы шихрэмийл. 7. Ўлылан тупайѣт ицимăттыки лăйскаманшлѣк мăнты юшэн шашлѣт. 8. Лўнханчѣп сый ки хулѣглэн, яма шашл хӧгы ўлѣт икемэн хухѣллѣт. 9. Ипўш и бщхўлы хӧят бщхўлыа ястыйс, – ўлылам и олѣндал и олѣндал лонщѣлыман хухѣлсѣт, – мўн ши нăхсув.

10. Ёшухѣл тăйты хӧят, туп еша ўлылал воштѣмтѣллы. 11. Шăлта, пӧрайн еша кўщემийл, мӧлтѣл ўвѣмтѣйл. 12. Шитн ухлѣн ўлылув навѣрман мăнлѣт. 13. Тылѣш нӧви пӧрайн ям мăнтыя, ѳлмен ѳт ййла. 14. Элѣпн омѣслѣн па ваглѣн, хӧгы йӧхѣт, унгѣт, ѣхан ѣхартѣт, юш ѣхартѣт хăшлѣт. 15. Хӧй тăхайт путьйикн нӧх уйѣмѣт. 16. Хӧйишн щита еша йиңки, хӧй тăхайн еңка потѣм. 17. Ухлѣн элты еша ил ѳхлѣмтылн па ухлѣн еша ваглѣн, ўлылан кўрлал ағат хойсайѣт. 18. Шăлта йлла нӧх лѣллѣн па еллы навѣрѣллѣн.

19. Ма иса утша ухѣлн йăнхѣлылѣм, туп хӧйишн ащѣм пилн и ухѣлн мăнлѣмн. 20. Мин омѣслѣмн па мӧлтѣмн элты пӧтѣрлѣмн. 21. Ащѣм мăнтал сăхат лумл элты хăкса па щѣрайӧх ким ўл па хăкса талѣл.

22. Тăмхăтл анѣм ащѣм хулѣм нӧви нѣ ўлыин кирса. 23. Анѣм пилн хӧйишн апшилам омѣслѣт, хӧйишн яйѣм омѣсл. 24. Уйтман, онгѣлн ѳлты апщѣм анѣм ухѣл ел олѣнн, хушман ул. 25. Агѣлн ки мăнлув, лўв такан, яма ѳлѣл. 26. Туп хун хăтлѣлн ки мăнлув, лўв сѣмлал пѣлки пўшман ѳлѣл па мӧлтѣл ѳмийл. 27. Лўв анѣмн хощѣм лакн вѣрса па ин лўвел ѳнта ишкки. 28. Вот элты веншѣл ун кўл шальн лăпшѣк пӧнман ул. 29. Хӧйишн еша хомалылїйл па пӧньхѣмийл. 30. Щи пӧрайн анѣмн нӧх лосѣтла па лума ўла. 31. Отпѣл йлла сорѣм полн, тўлѣхн пӧнла. 32. Щи йӧпийн ѣхлы пӧнла па яма ил ѳлтѣла па яма ил хушла.

33. Мăнтѣв сăхат мўн кўтлувн пѣлтащув. 34. Хӧй хӧй пилн кашашл, шит ши пилн яха омѣсл па мăнл. 35. Опеңѣлам ханты арѣт арыман мăнлѣн. 36. Ўккел тăйты ѳпем, ухѣл пăгыин лойман мăнл. 37. Лўв ўлѣнѣлал щикем воргѣсман мăнлѣн. 38. Лўв метс омѣсман ўлылал воштѣты, шит урѣжэн нӧх лойс па щиты еша воштѣл. 39. Ешаул Ловѣдѣхѣм курга ши ѣжѣглув. 40. Щита мўн каврѣм шай йишлув, нярхўл лѣлув. 41. Хогѣн мӧхѣт пилн еша пӧтѣрлув. 42. Щигѣвн па Ўтвшошкур

унты мăнлув. 43. Щита антимем лавлѣсл. 44. Ўтвшошкур элты мӧхты Овшур унты мăнлув. 45. Утѣлтѣты пӧрая ши йис.

9. тал јуш

1. хулѣм нарава хӧрпѣт ухѣл ѳл китла. 2. сăмен хӧса ѣк јѣм тăмити мăнман. 3. isi mǎtti ki lipen arijl pa ulǣrsajen umǣs. 4. Isǣ sǣ si хӧрpi nǔwi-nǔwi! 5. јӳхѣт si хӧрпѣт хӧрамѣнѣт!

6. јѣтна пѣлка јѣса iskiǣk, sǣt urǣjǣn јѣма sǣsl, хӧти ухѣл pǣti sǣxremijl. 7. ũlilan tupaјǣt isi mǎtti ki lǣskamanǣsǣk mǎnti јuǣn sǣslǣt. 8. liŋxanǣp sij ki хулѣтлѣн, јѣма sǣsl, хӧти ũlet i keman хуҳѣллѣт. 9. i pǔǣ i ѳǣхўл хӧјат ѳǣхўла јастїйс: – ũlilan i ѳлѣнлал lǣnsǣliman хуҳѣлсѣт! – mǔj si nǣxǣw!

10. јǣǣ uхѣл tǣјti хӧјат tup јѣса ũlilan wǣstǣmtǣlli. 11. sǣl'ta pǔrǣјǣn јѣса kǣsemijl, mǔf'tel ũvǣmtijl. 12. sǣtǣn uхлѣј ũlilǣw nawǣrman mǎnlǣt. 13. tilǣs nǔwi pǔrǣјǣn јѣм mǎntija, ѳlmen ѳt јїла. 14. elǣrǣn ѣmaslǣn pa wailǣn, хӧти јӳхѣт, untǣt, јӧхѣн јӧхартѣт, јuǣ јӧхартѣт хǣslǣt. 15. хӧј tǣхǣјǣt pǣt јїkan нӧх ũјǣmǣt. 16. хӧјiǣshǣn sǣta јѣса јiŋki, хӧј tǣхǣјǣn јѣнka pǣlǣm. 17. uхлѣn el'ti јѣса il ѳхлѣmtǣlan pa uхлѣn јѣса wǣtǣlen, ũlilan kǣrtal ѳt ѳt хӧјsǣјǣt. 18. sǣl'ta јǣlrpa нӧх lǣllǣn pa јelli nawrǣl'tǣn.

19. ma isa uǣsa uхѣлǣn јǣнхѣlilǣm, tup хӧјiǣshǣn ащѣм pilǣn i uхѣлǣn mǎnlǣmǣn. 20. min ѣmaslǣmǣn pa mǔf'temǣn el'ti pǔtǣr'tǣmǣn. 21. ащѣm mǎntal sǣхат lumǣl el'ti хӧјsa pa sǣra јӳх kим ũl pa хӧјsa talǣl.

22. tǣm хǣl't' anѣm ащѣмн хулѣм nǔwi ne ũlijǣn kir'sa. 23. anѣm pilǣn хӧјiǣshǣn арsǣlam ѣmaslǣt, хӧјiǣshǣn јǣјѣm ѣmasl. 24. uјiman, ѣntǣrǣn ѳlti арsѣm anѣm uхѣл јѣl ѳлǣrǣn, хушman ul. 25. atǣlǣn ki mǎnlǣw, lǔw takan, јѣма ѳlǣl. 26. tup хуn хǣl't' ѳlǣn ki mǎnlǣw, lǔw semilal pǣl'ki pǔshman ѳlǣl pa mǔf'tel ѳmijl. 27. lǔw anѣmǣn хӧsǣm lakǣn wǣr'sa pa in liǣwel ѳnta iski. 28. wǣt el'ti wǣnǣl un kǣl sǣl'ǣn lǣpǣk pǔntman ul. 29. хӧјiǣshǣn јѣса хӧl't' ilijl pa pǔǔхemijl. 30. si pǔrǣјǣn anѣmǣn нӧх lǣsǣtla pa luma ũla. 31. ѣpǣl јǣlrpa sǣrǣm pǣl'n, tǔlǣхǣn pǔnla. 32. si јǣrїјǣn јӧхli pǔnla pa јѣма il ѳl'tǣla pa јѣма il хуsǣla.

33. mǎntǣw sǣхат mǔj kǣtlǣwǣn pǣltǣslǣw. 34. хӧј хӧј pilǣn kǣsǣsl, sit si pilǣn јǣха ѣmǣl pa mǎnl. 35. ѳpǣrǣlam хǣnti арѣт ariman mǎnlǣn. 36. ũkkel tǣјti ѳrǣm uхѣл pǣtїјǣn lǣјman mǎnl. 37. lǔw ũlǣnǣlал sǣkem wǣrtǣsman mǎnlǣn. 38. lǔw metǣs ѣmasman ũlilal wǣstǣti, sit urǣjǣn нӧх

lajs pa sítí ješa waštál. 39. ješaul low-sáŋxam kurta sí jöxətləw. 40. sítá mütə kawram šaj jisləw, nar xül leləw. 41. xətəŋ möxət pilən ješa pötər'law. 42. šitewən pa üt-wəš-kur' unti mánləw. 43. sítá antimem lawləsl. 44. üt-wəš-kur' el'ti möxti əw-kur' unti mánləw. 45. utal'tati pörəja sí jis.

9. Téli út

1. Három hófehér rénőkrös szán csak úgy repül. 2. Nagyon jó érzés a szívednek, amikor így mész. 3. Mintha a bensőd énekelne, az életed örömteli. 4. Olyan fehér a hó! 5. Olyan szépek a fák!

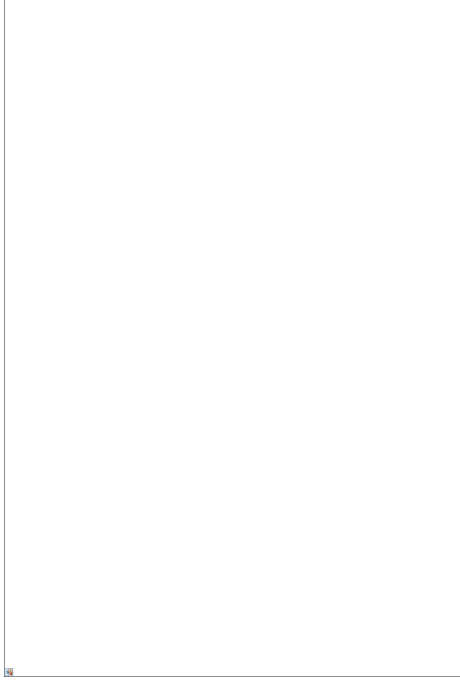
6. Estefelé egy kicsit hidegebb van, ezért jól hallatszík, amint a szántalp csikorog. 7. Úgy hallatszík, mintha a rének patája kopogtatná az utat. 8. Ha figyelsz a csengők hangjára, jól hallatszík, hogy a rének egyszerre futnak. 9. Egyszer egy tréfás ember viccesen azt mondta: – A rénjeim hol az egyik, hol a másik oldalukat leszúrdoosva szaladtak – mi meg csak nevtettünk.

10. Aki kéziszánon utazik, csak alig hajítja a rénszarvasait. 11. Aztán időnként füttyent egy kicsit, valamit kiált. 12. Ettől a szánhúzó rének szökellve mennek. 13. Holdfényben jó menni, nem jön a szemedre az álom. 14. Ébren ülsz, és nézed, ahogy a fák, erdők, folyóélagazások, útkeresztezódések elmaradnak. 15. Egyes helyeken feltör a hó alatti víz. 16. Ott néha nagyon vizes minden, helyenként jegesre van fagyva. 17. Leszállsz egy kicsit a szánodról, vezetted a szánod, ne üssék meg a rének a lábukat. 18. Aztán ismét felülisz a szánra és tovább száguldasz.

19. Én mindig külön szánon járok, csak néha megyünk apámmal egy szánon. 20. Ültünk, és valamiről beszélgettünk. 21. Apám menet közben a ruhája alól cigarettát és gyufát vesz elő és dohányszik.

22. Ma apám anyámnak három fehér rénűnőt fogott be a szánba. 23. Anyámmal néha a kistestvéreim, néha a bátyám ül. 24. Persze a bölcsőben alvó kistestvérem anyám szánjának elülső felén van leköötözve. 25. Ha éjjel megyünk, mélyen, jól alszik. 26. Csak ha nappal megyünk, akkor fekszik nyitott szemmel és valamit gügyög. 27. Anyám meleg takarót készített neki, így nem fázik. 28. A szél ellen az arca egy nagy, vastag sállal van betakarva. 29. Időnként kicsit sír és nyöszörög. 30. Puyenkor anyám kioldozza és a keblébe rakja. 31. A bölcsőjébe újra száraz faforgácsot és rénszarvaszórt tesz. 32. Ezután visszarakja, jól lefekteti és erősen leköti a bölcsőt.

33. Amíg megyünk, egymással helyet cserélünk. 34. Kinek kivel van kedve, azzal együtt ül és utazik. 35. Nővéreim hanti éneket dalolva mennek. 36. A gyepelőt tartó nővérem a szán lapjára állva megy. 37. A rénjei nagyon lökdösődve mennek. 38. Beleféradt a réneket ülve noszogatni, ezért állt fel, és egy kicsit így hajt. 39. Nemsokára Lóhegy faluba is érünk. 40. Ott forró teát iszunk, nyers halat eszünk. 41. Beszélgettünk egy kicsit a háziakkal. 42. Innen aztán Felső-város faluig megyünk. 43. Ott már az anyai nagyanyám vár. 44. Felső-város faluból már egyenesen Torkolatfaluig megyünk. 45. Eljött a tanítási idő.

Az út előtt

10. Юш еллийн

1. Ташхотн улты мөхөт лый ширлалэн, айлта уллэт. 2. Пöра ёхөтл па имейэн-икефэн воша мánты áктэцлэжэн. 3. И мánты öтн воша мánл. 4. Лын күүлэнэн пöтэрфлэжэн. 5. Хулэм нöви хоптэң ухэл кирман лойл. 6. Сáмарутка авэкка ухэл пүүнэлэн шушэлийл.

7. Еша елэншэк айшэк ху вератл. 8. Лув пүүнэлэн ай пöхие айухэлэн

ётл. 9. Няврэмие ухлала ётты оңтэт үлы йокана ищи мятты ки кирмал па ай ётты үлы хот лоцмал.

10. Еллы мянты юш катра лыйём петы нуй күвэщн лап лонцөм. 11. Ши лүв нэман лоцца, үлэт хўва агат мятсөт.

12. Ёлн хоңу мөхэг лый щирлалн уллэт, тул кур түрпа элты пусэң пöлийл. 13. И нэ ветрайфэн үймал па лоц пöңгы мәнл. 14. Ёлн лүв ши лоц элты йик лөлөл. 15. Йик тйлаң хьта хотн мосл: лэтöт вертыя, шай кавэртыя, пусэнщытыя, няврэм нөх лөхэмэтыя.

16. Имеңен-икеңен, пöтөрлэтн па нумэслэтэн, мьты öтн воша мәнл:

17. – Воша ньң яхлэн? Нянев па әл лэтöтөв хöлаты питс.

18. – Яхлэм ки, яхлэм.

19. – Няврэмламэн ёлэн аг хашөлылэт. 20. Ма мүй хўв яхлэм...

10. juš jelpijən

1. *tas xətən uli möxet lij sirlalən, ajl'ta ullət.* 2. *pöra jöxətli pa imeңen-ikeңen wəša mäni äktəsləңen.* 3. *i mätti ötən wəša mänl.* 4. *lin kütlənen pötər'ləңen.* 5. *xuləm nöwi xərtəy uxel kirman ləjl.* 6. *səmaruika awəkka uxel pünjələn şusətijl.*

7. *ješa jələnsək ajšək xı weratl.* 8. *lūw pünjələn əj pöxije əj uxlən jötl.* 9. *hawremije uxləla jötti əntət üli jükana isı mätti ki kirman pa əj jötti üli xət ləsmal.*

10. *jelli mätti juš katra lijəm piti nuj küwəşən läp lənsəm.* 11. *şı lūw neman ləşsa, ület xūwa at ət mätsət.*

12. *jölən xətəy möxet lij sirlalən ullət, tup kur tūrpa el'ti pusəy pölijl.* 13. *i ne wetrajəңen üjmal pa ləş pöni mänl.* 14. *jölən lūw şı ləş el'ti jik löləl.* 15. *jik täləy xətl' xətən məsl: leöt wertija, şaj kawər'tija, pusanšitija, hawrem nöx löxematija.*

16. *imeңen-ikeңen pötər'lətən pa numəslətən, mäti ötən wəša mäni: 17. – wəša nəy jəxlən? hənəw pa əl leötəw xəlati pitəs.* 18. *– jəxləm ki, jəxləm.* 19. *hawremlamən jölən at xəşəlilət.* 20. *ma müj xūw jəxləm...*

10. Az utazás előtt

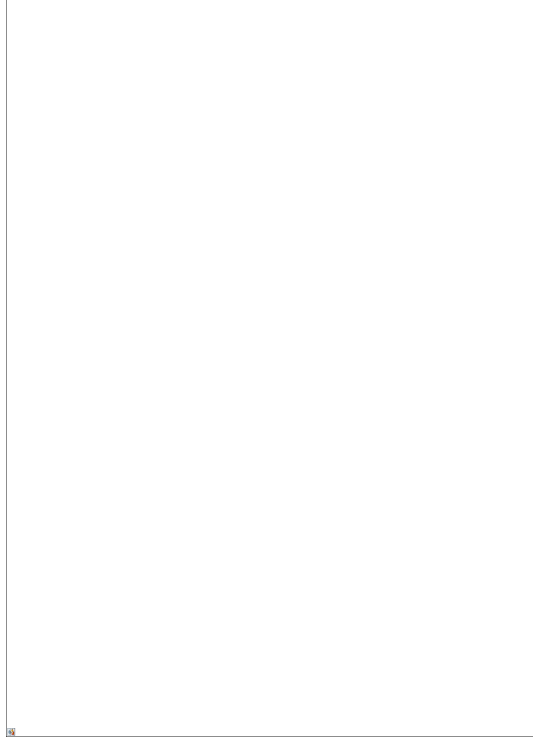
1. A tépásztorként dolgozók a maguk módján, komótosan élnek. 2. Ha eljön az ideje, a férj és a feleség készül, hogy bemenjen a városba. 3. Az egyikőjük bemegy a városba. 4. Beszélgetnek egymás között. 5. A számba már befogva áll három fehér rénökör. 6. Egy foltos szelíd rénborjú lépdel a szán mellett.

7. Egy kicsit távolabb egy fiatalabb férfi munkálkodik. 8. Mellette egy kisfiú küsszámmal játszik. 9. A gyermek a szánjába – mintha rénszarvasok lennének – agancsokat fogott be, és egy kis játéksátrat is felvert.

10. A tovább vezető útra ki van tűzve egy régi, ócska, fekete posztókabát. 11. Szándékosan tették oda, hogy a rének ne menjenek el messzire.

12. Bent a háziak a maguk módján édegelnek, csak a kéményből száll füst. 13. Egy nő fogta a két vedrét, és hóért megy. 14. Otthon abból a hóból vizet olvaszt. 15. Egész nap szükség van otthon a vízre: ételfőzéshez, teavízhez, mosni, gyermeket mosdatni.

16. A férj és a feleség beszélgetnek és gondolkodnak, melyikőjük menjen a városba. 17. – Elmész a városba? A kenyertünk meg más élelmiszereink fogytán vannak. 18. – Ha menni kell, hát megyek. 19. – A gyerekek maradjanak itthon. 20. Hogy jármék sokáig...

11. ujtantəpsa

1. *sāna jōxan juš jəxar^cn i kur^c əmasl.* 2. *kurtəŋ xəjatət wəlpəsilət.* 3. *juš pitarən kət xəjat jəxa jəxətsəŋən.* 4. *i wəj wəlti xu pa i uxələn jüwəm xəjat ujtətəŋən.* 5. *xujəŋən jəša il ləjəmtəŋən pa jəša pōtrəməstən.*
6. – *ýša ula, xənəm xu!*
7. – *ýša at ul, xənəm xu!*
8. – *xəj nəŋ pa xəlta mǎnlən?* 9. *müj ajkel?* 10. *xüwan wəš el^cti jülən?*
11. – *ma aj-kurtəŋ xu.* 12. *kurtema mǎnləm.* 13. *mōlxat^c wəš el^cti jüwəntisəm.* 14. *təm ma kimət xəit^cem.* 15. *ajkel xəti xəlta mǎnl?*
16. – *kurtəŋ jəx tūmtakət?* 17. *jəma wəlpəsilət?* 18. *xül, wəj ul?*
19. – *mōxət tūmtakət.* 20. *ajl^cta wəlpəsilət.*

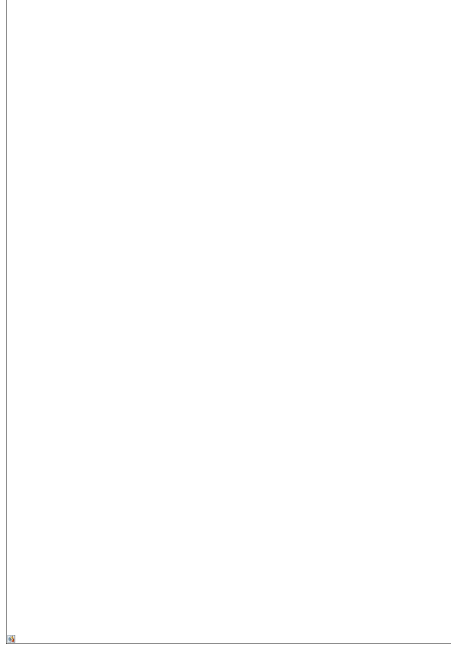
11. Találkozás

1. A Szinja folyó útelágazásánál egy falu található. 2. A falubéliek vadász-
nak-halásznak. 3. Az út szélén ketten összefutottak. 4. Egy vadász és egy
szánon érkezett ember találkozott. 5. A két férfi egy kicsit leállt és beszél-
getnek.
6. – Üdvözöllek, ayámfia!
7. – Üdvözöllek, ayámfia!
8. – Ki vagy és hova mész? 9. Mi hír? 10. Régóta útrakeltél a városból?
11. – Kis-falusi ember vagyok. 12. A falumba megyek. 13. Tegnap
indultam a városból. 14. Ez a második napom. 15. Hír hiszen hogy ne volna?
16. – A falubéliek jól vannak? 17. Akad jó zsákmány? 18. Hal, vad
van-e?
19. – Egészségesek. 20. Szép lassan vadásznak-halásznak.

11. Уйтəнтəпса

1. Щəня ёхан юш ёхарн и кур омəсл. 2. Куртəŋ xəjatət wəlpəsilət. 3.
Юш питарн кəт xəjat jəxa jəxətsəŋən. 4. И вой wəlti xu pa i uxələn jüwəm
xəjat ujtətəŋən. 5. Хуйəŋən еша ил лəймəтəсəŋən па еша пōтрэмəстən.
6. – Ýша ула, хəнəm ху!
7. – Ýша ат ул, хəнəm ху!
8. – Хəй нəŋ па хəлта мəнлən? 9. Мүй айкел? 10. Хүйвн вош элты
йилən?
11. – Ма Ай куртəŋ ху. 12. Куртəма мəнлəm. 13. Мблхатл вош элты
jüwəntisəm. 14. Тəм ма кимəт хəтлэм. 15. Айкел хəты хəлта мəнл.
16. – Куртəŋ ёх тўмтакət? 17. Яма wəlpəsilət? 18. Хўл, вой ул?
19. – Мбхəт тўмтакət. 20. Айлта wəlpəsilət.

11. Találkozás

12. Felsősrunk mellett

12. Хот пелкев пүүнэлэн

1. Товийн Шяна ёхан элгы куртэҗ ёх Аса мәнлэг. 2. Аса хул велты мәнлэгэл сэхат, лүв хөйишн ұты катәллэг. 3. Хөйишн сора кеша: шай йишлэгт па еллы мәнлэг. 4. Хөйишн кәмәтса хәтла холлөг. 5. Ши пөрайн ай хот пеләк лошлөг. 6. И-кәт тонтыйн хот пеләк лакла.

7. Щәлта кәмәтса хәтл хәшты юпийн па еллы Ас унты мәнлөг. 8. Уләм хотәл лосәглөг. 9. Сөхлал па мүй пөрмаслал хопа ләлләлал.

10. Нык хүвләтәл юпийн, холлал кәрташман и юпийн йрләлал. 11. Мет ёлта йрәм хот лавлесты юх тайл. 12. Хот шишн ульняя әт вөщийл. 13. Хөйишн мәтты хөят, ёлта йрәм хопа омәсл па хот сәвәс лавәләл. 14. Мет оләфән, уйтман, тәм йисән, мөторәҗ хот мәнл. 15. Туп карты хот лүв лавәртәлән ил шуйтла. 16. Шит урәфән юх хот ймшәк.

17. Кимәт хот – щит хөрәҗ кайәк. 18. Хөрәҗ кайәк пиршәнән, катра тонтыйн, лакла. 19. Лыпийн хөят тайты пөрмасәт өллөг. 20. Щимәщ хотн, мәнты пөрайн, хошәм. 21. Мәнман няврәмәт ётлөг, акань-лыләт, антилув тәпләсләт-щүтшәлөг. 22. Лый нәмәлпөрайн әл еш пөнман әт омәслөг. 23. Хөй кашәшәл ки, мәнман щүтшийл, өләл. 24. Хөй ёхан курыет, унтыет вантыйл. 25. Иса умәц!

12. ҳот пелкев пүүнэлэн

1. тәвијән сәна јоҗан ел^сти куртәҗ јоҗ аса мәнләт. 2. аса хул велти мәнтел сәхат лүв хөјишән үти катәлләт. 3. хөјишән сора-кеша: шай јисләт па јелли мәнләт. 4. хөјишән кәмәтса хәтл^с а хөлләт. 5. ши пөрајән ај ҳот пеләк ләсләт. 6. и-кәт тәнијән ҳот пеләк лакла.

7. сәл^ста кәмәтса хәтл^с хәшти јүрпјән па јелли ас унти мәнләт. 8. уләм ҳәтел ләсәтел. 9. сөхлал па мүй пөрмаслал хопа ләлләл.

10. ник хүвләтел јүрпјән ҳәртлал кәртәшман и јүрпјән јәртләл. 11. мет јол^ста јәрәм ҳәт лавләсти јүх тайл. 12. ҳәт сәишән улһаја әт вөщийл. 13. хөјишән мәтти хөят јол^ста јәрәм ҳәтә омәсл па ҳәт сәвәс лавәләл. 14. мет оләфән, уйтман, тәм јисән мөтәрәҗ ҳәт мәнл. 15. туп карти ҳәт лүв лавәртәлән ил шуйтла. 16. сит урәфән јүх ҳәт јәмшәк.

17. кимәт ҳәт – сит хөрәҗ кайәк. 18. хөрәҗ кайәк пиршәнән, катра тәнијән лакла. 19. лирпјән хөят тәјти пөрмасәт өлләт. 20. симәс ҳәтәт мәнни пөрајән хәшәм. 21. мәнман няврәмәт јөлтәт, аканлиләт, анфиләв тәлтәсләт-сүйсәләт. 22. лиј нәмәл пөрајән әл јәш пөнман әт омәсләт. 23. хөј кашәсәл ки, мәнман сүйсәйл, өләл. 24. хөј јоҗан куртјет, унтијет вантйил. 25. иса умәс!

12. Felsősrunk mellett

1. Tavasszal a Szinja folyóról a falusiak az Obra költöznek. 2. Miközben az Obra mennek halászni, néha kikötnek a parton. 3. Néha csak rövid időre: megeázznak és mennek tovább. 4. Van, hogy néhány napra is megállnak. 5. Olyankor kis felsátrat állítanak. 6. Egy-két nyírkéreglappal borítják a sátor felét.

7. Azután pár nap elteltével tovább mennek egészen az Obig. 8. Lebontják a sátrat, amiben laktak. 9. A holmijaikat és mindenféle tárgyaikat betakják a csónakba.

10. A parttól elindulva a csónakokat egymás után fűzve összekötik. 11. A leghátra kötött csónak őrzőfát kap. 12. Ettől feleslegesen nem imbolyog. 13. Néha beleül valaki a hátra kötött csónakba és kormányoz. 14. Természetesen legelől manapság motorosónak megy. 15. Csak a fémcsónak a súlyától nagyon lemerül. 16. Ezért a facsónak jobb.

17. A második csónak a kajütös bárka. 18. A kajütös csónakot ponyvával, régen nyírkéreggel borítják. 19. A belsejében a használati tárgyak

vannak. 20. Az ilyen csónakon meleg van útközben. 21. Menet közben a gyerekek játszanak, babáznak, az anyák bőrt puhítanak, pihennek. 22. Ők soha nem ülnek ölbetett kézzel. 23. Akinek kedve van, menet közben pihen, alszik. 24. Ki a folyó medrért, az erdőket figyeli. 25. Minden érdekes!

13. Өволәң куртәм

1. Ма куртәм – Өволәң. 2. Өволәң кур Щәня ёхан шитар хоща лойл. 3. Щәня ёхан аңта шек ун. 4. Щәня ёханән арсыр хул ул. 5. Өволәң кур пал тахайн лойл. 6. Лув аңта шек ун. 7. Курән ветхощяңкем хоят ул. 8. Щита нови тут маты от ул. 9. Талән лув рупил. 10. Кур кат пеләкән нови тут ләл. 11. Талән па лувән щита хул па вой велләт. 12. Лувән хойтәт Аса хул велты яхләт. 13. Тухәл куртәң хоятәт таш хогән яхләт. 14. Лув талән ұлылал кур пүңәлән шавиллал. 15. Щи пөрайн лув кашәң хәтл ұлылал ватты яхләт. 16. Ма куртәм мәнәмән шек ям.

Лонгортова Мария

13. Өв-өләң куртем

1. *ma kurtem – өв-өләң. 2. өв-өләң кур сәһә яһхан питар хәсә ләјл. 3. сәһә яһхан аңта шек ун. 4. сәһә яһханән арсир хул ул. 5. өв-өләң кур пәл тәһәјән ләјл. 6. лув аңта шек ун. 7. кур ән вет-хәс-јаң-кем хәјәт ул. 8. сита нөви-түт мәти от ул. 9. талән лув рупитл. 10. кур кәт пеләкән нөви түт ләл. 11. талән па лүһән сита хул па вәј велләт. 12. лүһән хәјтәт аса хул вәлти яхләт. 13. тухәл куртәң хәјәтәт тәш хәтән яхләт. 14. лув талән ұлилал кур пүңәлән шавиллал. 15. си пөрајән лув кашәң хәтл ұлилал вәтти яхләт. 16. ма куртем мәнәмән шек ям.*

1. Az én falum Sodráskezdeti falu. 2. Sodráskezdeti falu a Szinja folyó partján áll. 3. A Szinja folyó nem túl nagy. 4. A Szinja folyóban sokféle hal él. 5. Sodráskezdeti falu magas helyen áll. 6. Nem túl nagy. 7. A faluban kb. 15

fő lakik. 8. Ott van áramfejlesztő. 9. Az télen működik. 10. A falu mindkét felén van áram. 11. Télen és nyáron ott halásznak és vadásznak. 12. Nyáron egyesek halászni mennek az Obrá. 13. Néhányan rénpásztorként dolgoznak. 14. Ők a rénszarvasaikat télen a falu közelében őrzik. 15. Olyankor ők mindennap járnak a rénjeiket megnézni. 16. Szerintem az én falum nagyon jó.

14. Өвкуртәм

1. Ма Өвкурән улләм. 2. Өвкур шек хөрамәң кур. 3. Өвкуртәва тата ванән 110 тәла йис. 4. Өвкурән утәлтәгы хот па няврәм шавиты хот ул. 5. Щита ұлы тайты па хул велты ёх няврәмәт улләт. 6. Холна вошән кәт леккар хот ул. 7. Вош ләрәгман ун ут ул. 8. Щи утән войт улләт. 9. Утән тәлыя рых па төләх энәмәл. 10. Щәня ёхан ар хул тайл. 11. Өвкур ши хөрпи ям кур.

Лонгортова Мария

14. Өв-куртем

1. *ma өв-курән улләм. 2. өв-кур шек хөрамәң кур. 3. өв-куртәва тата ванән 110 тәла јис. 4. өв-курән утәлтәги хот па няврәм шавити хот ул. 5. щита ұли тайты па хул вәлти јәх няврәмәт улләт. 6. хәһна вәшән кәт ләккар хәт ул. 7. вәш ләрәгман ун ут ул. 8. си утән вәјәт улләт. 9. утән тәлјя рих па төләх энәмәл. 10. сәһә јәһхан ар хул тайл. 11. өв-кур си хөрпи јәм кур!*

14. Torkolat-falum

1. Én Torkolat-faluban lakom. 2. Torkolat-falu nagyon szép falu. 3. Torkolat-falunk nemrég 110 éves lett. 4. Torkolat-faluban van iskola és kollégium. 5. Ott laknak a rénpásztoroknak és a halászosoknak a gyerekei. 6. A városban van még két kórház is. 7. A várost nagy erdő veszi körül. 8. Abban az erdőben vannak állatok. 9. Az erdőben rengeteg bogyó és gomba nő. 10. A Szinja folyóban sok a hal. 11. Torkolat-falu olyan jó falu!

15. Ма куртэм

1. Ма куртэм шек ай. 2. Лүв нэмэл Нымвошкур. 3. Нымвошкурэн тул Макароват уллэг. 4. Ма хотэм пал рэгэн лойл. 5. Кур логэн мег оләү хот. 6. Кургэм пүңгөлөн ар лүк па няхты вой ул. 7. Ма шүгшэгы пöрайн шита велпеслелэм. 8. Ма куртэм шек ям кур.

Лонгортов Вячеслав

15. ma kurtem

1. ma kurtem šek aj. 2. lüw nemel nim-wöš-kur. 3. nim-wöš-kur'en tur makarowat ullat. 4. ma xətem päl rəpən lojl. 5. kur lətən meg oləü xə. 6. kurtem püñgölən ar lük pa njaxtı woj ul. 7. ma šügšəgi pörajən šita welpəslələm. 8. ma kurtem šek jəm kur.

15. Az én falum

1. Az én falum nagyon kicsi. 2. A neve Alsó-város-falu. 3. Alsó-város-faluban csak Makarovok laknak. 4. Az én házam magas hegyen áll. 5. A faluban a legszélső ház. 6. A falum közelében sok a sikefajd és a hófajd. 7. Szünidőben ott vadászok-halászok. 8. Az én falum nagyon jó falu.

16. Нұмаканьлэмэн

1. Илүш мүн каселсув. 2. Мүн Кантюр пöсла мйтсув. 3. Шалта шила Нұмаканьлэма каселсув. 4. Мүн шита еша каселсув. 5. Ацев Нұмаканьлэма мәнс ваттыя, ул, а-мүй ай ул мйтгы хөят. 6. Ёхәтмалн ястәс: шита и хот ул. 7. Мүн шалта Нұмаканьлэма каселсув. 8. Шита ма лухәс нәнем уйтсэм. 9. Лүв нэмл Асвета. 10. Лүв ма пилэмн утәлтыйл. 11. Лүв шек няхән па хөрамән.

Артанзеева Катя

16. нүм-акай-лэмэн

1. i riš müj kasəlsəw. 2. müj kanür pösla mäisəw. 3. šäl'ta šil'ta nüm-akai-ləma kasəlsəw. 4. müj šita ješa kasəlsəw. 5. ašew nüm-akai-ləma mäñəs wattija, ul, a-müj ät ul mätti xəjat. 6. jöxətmaln jasətəs: šita i xət ul. 7. müj šäl'ta nüm-akai-ləma kasəlsəw. 8. šita ma luxəsnənem ujtsem. 9. lüw neməl äsweta. 10. lüw ma pilemən utəl'tijl. 11. lüw šek njaxən pa xətaməñ.

16. Nüm-akai-ləm-ban

1. Egyszer költöztünk. 2. Kantyur-folyóagra mentünk. 3. Aztán onnan nüm-akai-ləm-ba költöztünk. 4. Ott még egy kicsit tovább költöztünk. 5. Aránk elment nüm-akai-ləm-ba megnézni, hogy van-e ott valaki. 6. Amikor megjött, elmonda, hogy egy sátor áll ott. 7. Aztán nüm-akai-ləm-ba költöztünk. 8. Ott találtam a barátomémet. 9. Az ő neve Szvéta. 10. Velem együtt tanul. 11. Ó nagyon tréfás kedvű és szép.

17. Ӕшкула Ӕтты хӕрӕт

1. Мүң вошевән няврэмәт шек яма нәтлайәт. 2. Лый уржелән хуләм ӕтты лог верса. 3. Оләү ӕтты лог утәлтәгы хотәв лепән ул. 4. Шита ай хотые, шалта рәп па тятиты өг па кәмән хөрли ӕтгөгәт верман улләг. 5. Кимәт ӕтты тәха музей шөма верман ул. 6. Шита иши тятиты өг, ұлы ай хотые па арсыр хомтәпәт верәмәт. 7. Шци ӕтты логәгән кашәң хәтл няврәмәт ӕтләт.

Макаров Андрей

17. ӕškula jötti xəət

1. müj wəšewən nəwremət šek jəma nətəljəət. 2. lij urjelən xuləm jötti lət wer'sa. 3. oləü jötti lət utəl'təti xətew lepən ul. 4. šita aj xətiye, šäl'ta ter pa tətəti öt, pa kəmən xərpri jöttöğət werman ullət. 5. kimət jötti təxa

múzej šöma werman ul. 6. šita isí tatati öt, üli aj xətiije pa arsir xənterət werəmat. 7. sí jötti tatətan kaşəŋ xətl^c nəwremət jölat.

17. Iskolai játszótérek

1. A mi városunkban nagyon sokat segítenek a gyerekeknek. 2. Három játszótérrel építettek nekik. 3. Az első játszótér az iskolánk közelében van. 4. Ott van egy kis házikó, egy domb, hinta és sokféle játék. 5. A másik játszótér a múzeumnál készült. 6. Ott is van hinta, egy kis rénpázsztorsátor és sokféle mászóka. 7. Azokon a játszótérekben minden nap játszanak a gyerekek.

18. Ма щемьяем

1. Ма щемьяемэн нýл хöят ул: щит антем, ашем, яйем па ма. 2. Яйем нэмэл Ваня. 3. Ма нэмем Катя. 4. Ащем катра таш хотгэн ýнхэс. 5. Ин лүв Ай асэн хýл велман ул. 6. Антем ёлэн шай кавэрёл. 7. Мин яйемэн лынана нёлэмэн.

Куртязмова Катя

18. ma šemjajem

1. ma šemjajemən näl xəjat ul: šit anšem, ašem, jajem pa ma. 2. jajem neməl waŋa. 3. ma nemem kaŋa. 4. ašem katra taš xətan jəŋxəs. 5. in ləw əj asən xül welman ul. 6. anšem jölən šəj kawəŋəl. 7. min jajemən lənana nələmən.

18. A családom

1. Az én családomban négyen vagyunk: anyám, apám, bátyám és én. 2. A bátyám neve Ványa. 3. Az én nevem Kátya. 4. Apám régen rénpázsztorként dolgozott. 5. Most a Kis-Obon halászik. 6. Anyám otthon teát főz. 7. Mi a bátyámmal segítünk nekik.

19. Надя па лүв рутлал

1. Ма нэмем Надя. 2. Ма ýртьянмэт классэн утэлгөлэм. 3. Мánéma хутхóшьян тál. 4. Ма щемьяемэн вет хöят: антем, ашем па ащепелам. 5. Олөн ащем нэмэл Дима. 6. Димая хулэмхóшьян тál. 7. Кимэт ащем – Коля, лүвел лапэт тál. 8. Антем па ашем ташхотн ýхлэгэн.

Макарова Надя

19. nadja pa ləw rutlal

1. ma nemem nadja. 2. ma ýrtjajemət klassən utəŋtələm. 3. mánema xut-xutxóšjəŋ tál. 4. ma šemjajemən vet xəjat: anšem, ašem pa aršepəlam. 5. olən aršem neməl dīma. 6. dīmaja xuləm-xóšjəŋ tál. 7. kimət aršem – kolja, lüvel lapət tál. 8. anšem pa ašem taš xətan jəxlətən.

19. Nadja és a rokonai

1. Az én nevem Nadja. 2. Kilencedik osztályba járok. 3. Tizenhat éves vagyok. 4. Az én családomban öten vagyunk: anyám, apám és a két kistestvérem. 5. A nagyobbik kistestvérem neve Gyima. 6. Gyima tizenhárom éves. 7. A másik kistestvérem Kolja, ő hét éves. 8. Anyám és apám rénpázsztorként dolgozik.

20. Амшем

1. Мýн ап тálлүв. 2. Лүв нэмэл Шарик. 3. Лүв шек ёттý хошөл. 4. Юх лүвела ки воцкэла, лүв ши юхэл нöх алэмлэлы, шáлта хонгал. 5. Шарик питы па ай лый тálл. 6. Шарик аг порцагэл. 7. Вой ки шийэлэл мöхты ещал хухэлэл. 8. Войл пöрэмэты ýтшийл, туп ши войл пöрэмэты аг верэгл. 9. Хöйшөн элты ёхэгты аг верэглэлы па войл хонгал. 10. Шарик ангел нэмэл Щет. 11. Щет – щит вой ап. 12. Мýнөв лүв тэлыя васы, сос па шовэр тутлыйс. 13. Шарик хöлна вой аг тутлыйс. 14. Щет цаха пöхөл вой велты утэлтэллы.

Талигина Мария

20. *амрем*

1. *mūŋ ap tājlaw*. 2. *lūw nemal šarik*. 3. *lūw šek jōtti ǰšəl*. 4. *jūx lūwela ki wōškala*, *lūw ší jūxəl nōx aləmləli*, *sāl ta ǰōntal*. 5. *šarik piti pa aj lij tāj*. 6. *šarik āt pōrsatal*. 7. *wǰ ki šijələl*, *mōǰti ješal ǰuxələl*. 8. *wǰjal pōreməti ūstij*, *tup ší wǰjal pōreməti āt werəl*. 9. *ǰōjisən eł ti jōǰatti āt werətəli pa wǰjal ǰōntal*. 10. *šarik anfel neməl šet*. 11. *šet – šit wǰj ap*. 12. *mūŋew lūw telija wasi*, *sos pa šowər tuttlijs*. 13. *šarik ǰōlha wǰj āt tuttlijs*. 14. *šet sǰxa pōǰəl wǰj welti utal talli*.

20. *A kutyám*

1. Van egy kutyánk. 2. A neve Gömböc. 3. Nagyon tud játszani. 4. Ha fát dobunk neki, azt a fát felemeli majd elszökik. 5. Gömböc fekete és kicsi a farka. 6. Gömböc nem harap. 7. Ha észrevesz egy vadat, rögtön feléfut. 8. Bár meg akarja harapni a vadat, de nem bírja megharapni azt a vadat. 9. Néha utolérni sem bírja, és a vad elmenekül. 10. Gömböc anyjának a neve Set. 11. Set vadászkutya. 12. Ő nekünk rengeteg kacsát, hermelint és nyulat hozott. 13. Gömböc még nem hozott vadat. 14. Set majd megtanítja a fiát vadászni.

21. *Шоврые*

1. Ма ёлэн шовэр тэйлэм. 2. Лүв нэмэл Шоврые. 3. Лүв лыйл шек ай па лăрахэн. 4. Кўрлал шек хўвэт па ёшлал ванэт. 5. Шоврые сэмлал лăрылэт. 6. Щалта паллал шек хўвэт. 7. Лүв ай нёл па ун пейкэт тэйл. 8. Мўн лүвел ун карты хотэн версэв. 9. Шоврие шек йма щита ул. 10. Ащемэн шовэр хотые овэн верса. 11. Ма лүвел мисийкэн мийлылэм па няньэн лапэтлэм. 12. Ма лүвел ким эслэлэм. 13. Шоврием наврэтлыйл. 14. Лүв ампэт элты варсэт сая ханемэл. 15. Хойшэн мин шоврие пилэн йха өллэмэн. 16. Щи пōрайэн лүв рэл элты туп навэрл, рэл лоңла такан-такан навэрл. 17. Шек йм шоврие тэйгтыя.

Лонгортов Вячеслав

21. *šowrijе*

1. *ma jōlan šowər tājlaw*. 2. *lūw neməl šowrijе*. 3. *lūw lijəl šek aj pa lăraǰeŋ*. 4. *kărlal šek ǰūwət pa jōšlal wanət*. 5. *šowrijе semlal lărilət*. 6. *sāl ta pállal šek ǰūwət*. 7. *lūw aj nōl pa un peŋkət tāj*. 8. *mūŋ lūwel un karti ǰotən weršew*. 9. *šowrijе šek jāma šita ul*. 10. *ašeman šowər ǰotije əwən werša*. 11. *ma lūwel mis jikən mijillem pa náánən lapatlem*. 12. *ma lūwel kим esləlem*. 13. *šowrijem nawrətlij*. 14. *lūw ampət eł ti warsət sǰja ǰáneməl*. 15. *ǰōjisən min šowrijе pilən jǰxa ðlləman*. 16. *ší pōraǰən lūw rep eł ti tup nawər*, *rep ləŋla takan-takan nawər*. 17. *šek jām šowrijе tājtiya*.

21. *Nyuszika*

1. Van otthon egy nyulam. 2. A neve Nyuszika. 3. A farka nagyon kicsi és gömbölyű. 4. A hátsó lábai nagyon hosszúak, a mellsők rövidek. 5. Nyuszikának forognak a szemei. 6. Aztán a fülei meg nagyon hosszúak. 7. Kicsi az orra, nagyok a fogai. 8. Csináltunk neki egy nagy vasketrecet. 9. Nyuszika remekül él ott. 10. Apám csinált ajtót a nyusziházra. 11. Szoktam neki tehentejet adni, és kenyérrrel etetem. 12. Kieresztem. 13. Nyuszikám ugrándozik. 14. A kutyák elől a bokrok mögé bújk. 15. Néha Nyuszikával együtt alszunk. 16. Olyankor a hegyről lefelé lassan ugrál, felfelé gyorsan ugrál. 17. Nagyon jó nyusztit tartani.

22. *Шовэр юшэт*

1. Мин антем пилэн ух хōпөгтты йхсэмэн. 2. Юш хўват шушсэмэн. 3. Щалта ёхана этсэмэн. 4. Юхэт күтэн ун нак шийлөлөсмэн. 5. Ар ух тэйл. 6. Лүв пўңлөлөн сўмэт лойл. 7. Сўмэт илпийн шовэр йхмал па юша пōнмал. 8. Ма лепемэн антем лойл па шовэр юшэт вангтыйл. 9. Лүв ястэл шовэр юшэт мўн лысэв пела мánлэт. 10. Щалта ёхи мйтсэмэн. 11. Антем пилн ет унты ёхи ёхэтсэмэн. 12. Щикем йм камэн ус.

Талигина Мария

22. *šwær jušät*

1. *min an'ém pilän ux čóratti jächšaman.* 2. *juš čüwat šuššämän.* 3. *šäl' ta jöχana etsämän.* 4. *jüχät küän un nak šijälšämän.* 5. *ar ux täjl.* 6. *lűw riüχlälän sümat löjl.* 7. *sümat ilpüjən šwær jächmal pa juša rönnmal.* 8. *ma l'eremän an'ém löjl pa šwær jušät wanijl.* 9. *lűw jastäl, šwær jušät müj lišew pela mänlät.* 10. *šäl' ta jöχi mätsämän.* 11. *an'ém pilän jet unti jöχi jöχätsämän.* 12. *sikem jam kaman us!*

22. Nyúlcsapások

1. *Anyámmal gyantát szedni mentünk.* 2. *Az ősvényen lépdeltünk.* 3. *Aztán kiértünk a folyóhoz.* 4. *A fák között észrevetünk egy nagy vörösfenyőt.* 5. *Sok gyanta van rajta.* 6. *Melletle egy nyírfa áll.* 7. *A nyírfa alatt nyúl járt, és az ősvényre csinált (tkp. rakott).* 8. *Anyám melletttem áll és a nyúlcsapásokat nézi.* 9. *Azt mondja, hogy a nyúlcsapások a hurokcsapdánk felé vezetnek.* 10. *Aztán hazamentünk.* 11. *Estére értünk haza anyámmal.* 12. *Olyan jó volt a szabadban!*

23. Лүк

1. *Лүк щит ёхэм вой.* 2. *Лүв пүндл питы.* 3. *Лүк үрты сэм хөлям тайл.* 4. *Лүнд лүк кев шүкэт па рых лэл.* 5. *Лүк имел ханшаң лүк.* 6. *Лүк күйты хошл.* 7. *Күйты пöрайн, вой велты ху ки лүкэт велты пигл, щи юпийн лүкэт ёхэтты тахаела верөтлөг па ат ёхэтты.*

Талигина Мария

23. Lük

1. *lük šit jöχät wöj.* 2. *lűw pünl piti.* 3. *lük ürti sem čöl'am täjl.* 4. *lűnən lük kew šükät pa rix lel.* 5. *lük imel čänšaj lük.* 6. *lük küjti čöšl.* 7. *küjti pörajən wöj weli χu ki lükät weli piti, ši jürjən lükät jöχäti täχajäla werätlat pa at jöχäti.*

23. Siketfajd

1. *A siketfajd fenyőerdei állat.* 2. *A tolla fekete.* 3. *A siketfajdnak vörös a szeme környéke.* 4. *Nyáron a siketfajd kavicsokat és bogyót eszik.* 5. *A siketfajd tojóját „mintás fajd”-nak hívják.* 6. *A fajd dürrög.* 7. *Dürgés idején ha a vadász elejt fajdokat, akkor azután a fajok már nem jönnek ugyanarra a helyre.*

24. Ханшаң лүк

1. *Ma и пүш алөң нөх килсэм, па ким еша ёлхэлтыты этсэм.* 2. *Юх тайёта аңкөрмөсэм: щита тэлыя ханшаң лүк омөсэл.* 3. *Лый мәнэм шийлөсөт па нөх пурлөсөт.* 4. *Щälта па төхэлшөк омөсөт.* 5. *Ma лүв хөщал ванащөк мәтсэм.* 6. *Ханшаң лүкөт щөк хөрамаңөг усөт.* 7. *И ханшаң лүк ма элгэм ванэн опсөс.* 8. *Ma лүв пелайл хүв ватсэм.* 9. *Юхөт лүв ма элгэм пакнөс.*

Макарова Надя

24. čänšaj lük

1. *ma i püš aləŋ nöχ kilsəm, pa kim ješa jöχəltiti etsəm.* 2. *jüχ täjəta aŋkərməsəm: šita telija čänšaj lük oməsəl.* 3. *lij mənəm šijələsət pa nöχ purləsət.* 4. *šäl'ta pa töχelšək oməssət.* 5. *ma lűw čöšajəl wanašək mätsəm.* 6. *čänšaj lükət šək čöraməŋəŋət usət.* 7. *i čänšaj lük ma el'tem wənən əpsəs.* 8. *ma lűw pelajəl χűw watsəm.* 9. *jüχət lűw ma el'tem paknəs.*

24. Siketfajd tojó

1. *Egyszer korán keltem fel és kimentem egy kicsit hűsölni.* 2. *A fák teteje felé fordultam, és ott rengeteg siketfajd tojó ült.* 3. *Észrevetek engem és elrepültek.* 4. *Aztán arrébb leszálltak.* 5. *Közelebb mentem hozzájuk.* 6. *Nagyon szépek voltak a siketfajd tojók.* 7. *Egy siketfajd tojó közel ült hozzám.* 8. *Sokáig néztem őt.* 9. *Aztán megjijedt tőlem.*

25. Лүкэт элты

1. Тәлн ма лүк ватсәм. 2. Лүв накн опсәс. 3. Питы лүк шек хōрамәң па хōрамәң, сәм хōльлал үргәт. 4. Лүв ләпәс па рых ләл. 5. Лүв амләтн щикүш хōрәгла, лүв щиты щи омәсл. 6. Лүкәт хошәм мұва әг йхләт. 7. Лый тәл хұваг тәга улләт. 8. Тәлн лүкәт лоц илипя хәнәмәләт па щита өлләт.

Макарова Надя

25. lükät elti

1. tälän ma lük watsäm. 2. lüw nakän opsäs. 3. pii lük šek xōramәң pa xōramәң, sәm xōl'lal ürtet. 4. lüw lepäs pa riх lel. 5. lüw amplätän šiküš xōrägla, lüw šiti ši omәsl. 6. lükät xōšäm mūwa әt jәхlät. 7. lij täl хұvat tәta ullät. 8. tälän lükät loс ilipja хәнәмәләт pa šita öllät.

25. A sikeffajdokról

1. Télen sikeffajdot láttam. 2. Vörösfenyőn ült. 3. A hím sikeffajd nagyon nagyon szép, a szeme kömnyéke vörös. 4. Túlevelet és bogyót eszik. 5. Bár a kutyák megugatják, ő csak ül. 6. A sikeffajdok nem mennek délre. 7. Egész télen itt laknak. 8. Télen a sikeffajdok a hó alá rejtőznek, és ott alszanak.

26. Нохәр ләты вой

1. Ма антем пилн юш хұваг унта йхсәм. 2. Мин йохәт күтн шушсәмн. 3. Ма сүмәт илипийн төлх шийеләсәм. 4. Ма лелемн шәңкап төхләң вой пурләс. 5. Щиг нохәр ләты вой ус. 6. Лүв такан үвты питс па пәлцәт нүмшия пурләс. 7. Щәлта мин антем пилн ет унты төлх па рых вошсәмн. 8. Тәңха нохәр ләты нә минәмн щиты ой верс.

Талигина Мария

26. нәхәр-лети-вәј

1. ma an'etem pilән juš хұvat unta jәхsәм. 2. min jüхәт күтән šüссәмән. 3. ma sümәt ilipjән төләх šijәләсәм. 4. ma l'eretән šәңkap төхләң wәј purlās. 5. šit nәхәр-leti-wәј us. 6. lüw takan üvти pitās pa pälәңәт nümшия purlās. 7. šäl' ta min an'etem pilән jet unti төләх pa riх wәссәмән. 8. tәңха nәхәр-leti-ne minәмән šiti öj weräs.

26. A fenyőszajkó

1. Anyámmal az úton az erdőbe mentünk. 2. Fák közötti lépdeltünk. 3. Egy nyúrfa alatt észre vettem egy gombát. 4. Mellettem hirtelen felszállt egy madár. 5. Fenyőszajkó volt. 6. Hangosan rikácsolni kezdett és a felhők fölé szállt. 7. Aztán anyámmal estig gombát és bogyót gyűjtöttünk. 8. Alighanem a fenyőszajkó hozott nekünk szerencsét.

27. Мұя күщты вой ай

1. Йис пōрайн күщты вой па войт лōват ун ус. 2. Тул, лүв шек нōх пәла пурлййс. 3. Ипүш щиты пурләс па турәм ащия хойс. 4. Турәм шек ликашәс. 5. Күщты вой лакки мәншәса па нēхи щүклал войләта орсә. 6. Ин войләт щипш хōнлалн нōви нēхи тәйләт. 7. Щи пōра элты күщты вой ая ййс.

Талигина Мария

27. mūja küšti wәј aj?

1. jis pōrajән küšti wәј pa wәјәt lōwat un us. 2. tur lüw šek nōх pәla purlijs. 3. i püš šiti щиты пурләс па турәм ащия хәйс. 4. turәм šek l'ikasәs. 5. küšti wәј lakki mәнšәsa pa nōхи šүklal wәјәta оr'sә. 6. in wәјәt šišән хōнлалән нōви нōхи тәйләт. 7. ši pōra el' ti küšti wәј aja jis.

27. Miért kicsi a császármadár?

1. Réges-régen a császármadár ugyanolyan nagy volt, mint a többi állat. 2. Csakhogy ő túl magasra repült fel. 3. Egyszer felrepült, és az Ég atyának ütközött. 4. Ég atya nagyon megharagudott. 5. A császármadarat szétépte, és a húsa darabkáit szétosztotta az állatoknak. 6. Most ezért van az állatoknak a hasán fehér hús. 7. Azóta lett kicsi a császármadár.

28. Сўса йис

1. Лўнев ци холас. 2. Нак ләпәс рәнһлы йил па ил пәрһйил. 3. Сўмәт лыптәт хойсайәт. 4. Хоп юх па пәшар юх лыптәт ўртыя йисәт. 5. Нохәр юх, хул, нак па унши ләпсәт няр гөрән хорас тайләт. 6. Шцшән сўсән ут шек хорам. 7. Сўс пәрһйн ар ләвләс утән ул: нохәр, арсыр рых, төләх. 8. Қашәң хәгл утән няврәмәт па ун хөятәт ўвты сый шашәл. 9. Шцит мўң куртәң хөятлув рых вошләт па нохәр сәкләт. 10. Төхләң войт ун пүкәтән йәхләт. 11. Лўв нўм мўва мәнты ләшатыләт.

Лонгортова С.

28. sūsa jis

1. lūņew si ǰōlas. 2. nak lepәs reņli jil pa il pәrһijl. 3. sūmәt liptәt ǰәjsajәt. 4. ǰәp jūǰ pa pәsәr jūǰ liptәt ўrtija jisәt. 5. nәǰәr jūǰ, ǰul, nak pa unši lepәt nar tōrәn ǰōras tājlәt. 6. šišәn sūsәn ut šek ǰōram. 7. sūs pōrajaņ ar lewpәs utәn ul: nәǰәr, arsir riǰ, tōlәǰ. 8. kašәņ ǰәtūf utәn һawremәt pa un ǰōjatәt ўwti sij šasәl. 9. šit mūņ kurteņ ǰōjatlaw riǰ wәslәt pa nәǰәr seklәt. 10. tōǰlәņ wәjәt un pūkatәn jәǰlәt. 11. lūw nūm mūwa мәnti lešatilat.

1. Véget ért a nyár. 2. A vörösfenyő tülevelei elgyengülnek és lehullanak. 3. A nyírfa levelei megsárgultak. 4. A nyárfa és a berkenye levelei piros színűvé váltak. 5. A cirbolyafenyő, a lucfenyő, a vörösfenyő és az erdei

fenyő tülevelei olyanok, mint a friss fű. 6. Ezért nagyon szép ősszel az erdő. 7. Ősszel az erdőben sok a táplálék: cirbolyafenyőmag, sokféle bogoró, gomba. 8. Mindennap gyerekek és felnőttek kiáltozása hallatszik az erdőben. 9. Ezek a mi falubelijeink, akik bogorót szednek és fenyőtobozt gyűjtenek (tkp. vernek, le a fáról). 10. A madarak nagy csapatokban járnak. 11. Déltre költözni készülődnek.

29. Сўсн

1. Сўса йис. 2. Няврәмәт ашқулая мәнләт, лўв шўтшәты пәрһйел етшәс. 3. Утн кал рыхәт, ўрты рыхәт, ўрымўли па аншет пөшсәт. 4. Няврәмәт нохәр сәкләт. 5. Нохәр ләты нә ўвл: «Кра-кра-кра». 6. Тәңха ястәты ўтшйил «Мәнәм нохәр хәяты, мәнәм нохәр хәяты!» 7. Хөятәт сўсн ар рулага тайләт. 8. Кәргошка нөх ўты мосл, рых вошты па төләх әкәгты иши мосл. 9. Вой велты хөятәт васы велләт. 10. Хўл велты хөятәт хўл велләт. 11. Сўсн хўл нөхлы мәнл. 12. Утн войәт иши рупитләт. 13. Лаңқи па кўшар нохәр ләшәтләңән. 14. Мойпәр олты хот верл. 15. Ай войәт юх кар илһия хәнәмәләт. 16. Шцита лыела хошәм па йм.

Талигина Мария

29. sūsәn

1. sūsa jis. 2. һawremәt әшқулаја мәнләт, lūw šūtšәti pәrһajel jәtsәs. 3. utәn kal riǰәt, ўrti riǰәt, ўrimўli pa anšet pөssәt. 4. һawremәt nәǰәr seklәt. 5. nәǰәr-leti-ne ўvl: „kra-kra-kra“. 6. tәңxa jәstәti ўtšijl: „mәnem nәǰәr хәјati, mәnem nәǰәr хәјati!“. 7. хөјatәt sūsәn ar ruрata тәјlәt. 8. kәrtoška nөx ўti mosl, riǰ wөštи pa tōlәǰ әkәtti isи mosl. 9. wөj wәltи хөјatәt wәsi wәllәt. 10. хўl wәltи хөјatәt хўl wәllәt. 11. sūsәn хўl nөǰli мәнл. 12. utәn wөјәt isи ruрitләt. 13. laңқи pa kўšar nәǰәr lešәtlәņәn. 14. mөјpәr олti ǰәt werl. 15. ај wөјәt jūǰ kar ирija ǰәnemәләt. 16. šita liјela хөšәm pa jәm.

29. Őszel

1. Itt az őszi. 2. A gyerekek iskolába mennek, vége a szünidőnek. 3. Az erdőben a tőzegáfonya, a vörösfonyó, a ribizli és a csipkebogyó is beérett. 4. A gyerekek leverik a fenyőtobozokat. 5. A fenyőszajkó rikácsol: „kra-kra-kra”. 6. Alighanem azt akarja mondani: „Hagyjatok nekem fenyőmagot, hagyjatok nekem fenyőmagot!”. 7. Az embereknek őszel sok a dolguk. 8. Fől kell szedni a krumplit, bogyt kell gyűjteni és gombát szedni is kell. 9. A vadászok kacsára vadásznak. 10. A halászok halásznak. 11. Őszel a hal felfelé megy a folyón. 12. Az erdőben az állatok is dolgoznak. 13. A mókusz és a csíkos evet fenyőmagot készítenek (télire). 14. A medve alvóhelyet csinál. 15. A kis bogarak a fakéreg alá bújnak be. 16. Ott nekik meleg és jó.

Hanti–magyar szójegyzék

A szójegyzékben alkalmazott ábécé:

a, ä, á, (d, d'), e, ə, ɜ, i, j, k, l, l', l', m, n, ŋ, ŋ, , ö, p, r, r', s, š, t, t', u, ũ, w.

<i>a</i>	de	<i>ämär'ci</i>	merít
<i>aj</i>	kicsi	<i>änta, änta, äntəm</i>	nem, nincs
<i>ajkel</i>	hír	<i>äplək</i>	mély porhó
<i>ajl'ca</i>	lassan, halkán	<i>ärkäpti</i>	leomlik
<i>akan</i>	baba	<i>äsweta</i>	Szveta (női név)
<i>akanliti</i>	babázik	<i>äškula</i>	iskola
<i>alamti</i>	felemel	<i>ät</i>	nem
<i>aləŋ</i>	korán	<i>äŋkərməti</i>	odafordul, odanéz
<i>aləpsəŋət</i>	reggel	<i>d'ima</i>	Gyima (férfinév)
<i>ampar</i>	raktár	<i>eləpən</i>	elől, látható helyen
<i>a-müj</i>	vajon micsoda	<i>el'ci</i>	-ból/-ből, -ról/-ről, -tól/től
<i>anszi</i>	vadrózsa, csipkebogyó	<i>enməl'ti</i>	(<i>enməl't-</i>) nevel, természet
<i>antü</i>	anya	<i>enəmti</i>	növekszik
<i>antümi</i>	anyai nagyanya	<i>esəlti</i>	enged, ereszt
<i>apsi</i>	öcs, húg	<i>etti</i>	megjelenik, felbukkan, feltűnik
<i>ar</i>	sok	<i>ewi</i>	leány
<i>ar</i>	ének	<i>ewətti</i>	vág
<i>arat</i>	menyiség	<i>ɟəŋsa</i>	cigaretta
<i>ariti</i>	énekel	<i>ɟəjji</i>	hagy
<i>arsir</i>	sokféle	<i>ɟəlas</i>	temető
<i>as</i>	Ob folyam	<i>ɟələwət</i>	keleti
<i>asi</i>	apa	<i>ɟəlti</i>	megdöglik
<i>at</i>	hadd	<i>ɟənəm</i>	házassági rokon
<i>at</i>	éjszaka	<i>ɟənsəŋ</i>	mintás, foltos
<i>atələn</i>	éjjel	<i>ɟənsi</i>	minta, írás
<i>atəm</i>	rossz	<i>ɟənti</i>	hanti
<i>awakka</i>	kezes rénborjú	<i>ɟəntəməti</i>	elbújik, elrejtőzik
<i>əkətti</i>	gyűjt	<i>ɟər</i>	hely, tisztás
<i>əktəšti</i>	gyülekezik	<i>ɟəsəliti</i>	marad
<i>əl</i>	egyszerű,		
<i>əl</i>	egyszerűen, csak úgy		

<i>χάστι</i>	marad	<i>χῶρπι</i>	féle, hasonlatos
<i>χάτλυπ</i>	evező	<i>χῶρταλιτι</i>	ugat
<i>χάιτ^c</i>	nap (égitest, időszak)	<i>χῶρτι</i>	leöl, megnyúz
<i>χίρτι</i>	kapar, ás	<i>χῶς</i>	-hoz/-hez/-höz (számnevekben)
<i>χῶῖτι</i>	ütközik, ütődik, megakad, megáll	<i>χῶσα</i>	-hoz/-hez/-höz
<i>χῶλεπ</i>	háló	<i>χῶτα</i>	hova
<i>χῶλτι</i>	éjszakázni, megszállni	<i>χῶτι</i>	hogyan,
<i>χῶλ^ciliti</i>	sirdogál	<i>χῶτι</i>	hiszen
<i>χῶμιτεπ</i>	lépcső, létra	<i>χῶ (χῶι-)</i>	férfi
<i>χῶπ</i>	csónak	<i>χῶχῶλι</i>	fut, szalad
<i>χῶπι</i>	(tén)ökör	<i>χῶχῶλιτι</i>	futkos, szaladgál
<i>χῶδᾶm</i>	meleg	<i>χῶ</i>	lucfenyő
<i>χῶδῖti</i>	tud	<i>χῶλᾶm</i>	három
<i>χῶτ</i>	sátor, ház	<i>χῶλᾶτι (χῶλᾶnt-)</i>	hallgat
<i>χῶτ χᾶr</i>	padló	<i>χῶn</i>	mikor, amikor
<i>χῶῖ</i>	kicsoda, valaki	<i>χῶηχῶλιτι</i>	felmászik
<i>χῶῖat</i>	valaki, ember	<i>χῶῖti</i>	lekötöz, halót idegre köt
<i>χῶῖᾶn</i>	néha	<i>χῶt</i>	hat (6)
<i>χῶῖᾶt</i>	egyesekek, némelyek	<i>χῶl</i>	hal
<i>χῶl</i>	mind	<i>χῶw</i>	hosszú, régi
<i>χῶlati</i>	elfogy	<i>χῶwat</i>	hosszúság
<i>χῶliliti</i>	suhog, zizeg	<i>χῶwat</i>	hosszában, idején
<i>χῶlᾶ</i>	még, sőt	<i>χῶwᾶn</i>	messze, régen
<i>χῶlᾶ</i>	honnan, valahonnan	<i>χῶwῶti</i>	elindul a vizen (csónak), felbukkan (a víz felszínére)
<i>χῶlᾶ</i>	hova, valahonnan	<i>i</i>	és
<i>χῶl, χῶlᾶm</i>	bibiracs (a fajtífélek szemkörtmelyéki bőre)	<i>i, ij</i>	egy
<i>χῶmᾶ</i>	hasra	<i>iki</i>	idős férfi, férj
<i>χῶn</i>	has	<i>ikemᾶn</i>	egyformán, egyforma mértékben
<i>χῶntati</i>	elmenekül	<i>il</i>	le
<i>χῶpᾶti</i>	le-/felpattint	<i>ilᾶm</i>	csizmatalpfü
<i>χῶr</i>	kajüt	<i>ilpija</i>	alá
<i>χῶram</i>	szép; dísz	<i>ilpijᾶn</i>	alatt
<i>χῶramᾶη</i>	szép	<i>imi</i>	asszony, feleség
<i>χῶras</i>	ábrázat, kinézet, kép		
<i>χῶrᾶti</i>	ugat		

<i>in</i>	most	<i>jet</i>	este (fn.)
<i>inᾶsti</i>	kérdez	<i>jetna</i>	este (hsz.)
<i>ipᾶῖ</i>	egyszer	<i>jetsati</i>	befejez, befejeződik
<i>ipᾶsa</i>	egyszerre, mindörökre	<i>jik (jijk-)</i>	víz
<i>irlᾶti</i>	kanyarodik	<i>jis</i>	régi, ódon
<i>isa</i>	mind	<i>jis</i>	kor(szak)
<i>isa</i>	mindig, örökké	<i>jisᾶti (jisᾶ-)</i>	iszik
<i>isi</i>	szintén	<i>jiti (jüw-)</i>	jön, válik valamivé
<i>isipa</i>	úgyis, akkor is	<i>jῶχ</i>	férfiak, emberek, nép
<i>iski</i>	hideg (időjárás)	<i>jῶχar^c (jῶχart-)</i>	elágazás
<i>isni</i>	ablak	<i>jῶχam</i>	sík, száraz fenyőerdő
<i>ja</i>	na	<i>jῶχῶliti</i>	húsöl
<i>jaj</i>	bátya, nagybácsi	<i>jῶntasi</i>	varrogat
<i>jastᾶti, jastᾶti</i>	mond	<i>jῶṣ</i>	kéz
<i>jatej</i>	(rénszarvasnév)	<i>jῶtti (jῶnt-)</i>	varr
<i>jᾶḡa</i>	együtt	<i>jῶwalmᾶti</i>	dobál, dobálózik
<i>jᾶḡti (jᾶḡ-)</i>	megy, jár	<i>jῶḡan</i>	folyó
<i>jᾶlap</i>	új	<i>jῶḡati</i>	érkezik
<i>jᾶm</i>	jó	<i>jῶḡi</i>	haza, vissza, meg-
<i>jᾶma</i>	jól	<i>jῶḡli</i>	hazafelé, visszafelé
<i>jᾶmṣak</i>	jobb	<i>jῶlᾶn</i>	otthon
<i>jᾶηχῶliti</i>	járogat	<i>jῶl^cta</i>	hátról
<i>jᾶrti</i>	(meg)köt	<i>jῶtal^ctati</i>	szórakoztat valakit, játsszik valakivel
<i>jek (jenk-)</i>	jég	<i>jῶtt-</i>	játék-
<i>jel</i>	első, élőlévő, távoli	<i>jῶtti (jῶnt-)</i>	játszik
<i>jelᾶṣak</i>	előrébb	<i>jῶḡat</i>	később, azután
<i>jelli</i>	tovább, előrefelé	<i>jur</i>	erő
<i>jelpi</i>	előtti	<i>juṣ</i>	út, ösvény
<i>jelpijᾶn</i>	előtt	<i>jüḡ</i>	fa
<i>jelṣak</i>	távolabb	<i>jüḡi</i>	fás, fából készült
<i>jemᾶη</i>	szent, tiltott	<i>jükan</i>	saját
<i>jemas</i>	ruha, ing	<i>jükan(a)</i>	helyett, -ért
<i>jerᾶjᾶη</i>	kilenc	<i>jüpijᾶn</i>	után
<i>jesal^c</i>	szemben, ellen	<i>jüwᾶntiti</i>	jön, jövöget
<i>jesᾶ</i>	egy kicsit	<i>kajᾶk</i>	nagy facsónak
<i>jesᾶul</i>	kisvártatva	<i>kal</i>	láp, lápi tó
<i>jesᾶk</i>	kedves		

<i>kaman</i>	kint	<i>kur</i>	kályha	<i>lepəs</i>	tűlevél
<i>kar</i>	kéreg, héj	<i>kur</i>	folyómeder	<i>lepət</i>	puha
<i>karkam</i>	serény, fűrgé	<i>kājiti</i>	dürrög	<i>lepti</i>	befér
<i>karti</i>	fém, vas	<i>kāl</i>	vastag	<i>lešatiti</i>	készülődik
<i>kasalti</i>	költözik	<i>kāṛ</i>	láb, lábbeli	<i>lešatti</i>	készít
<i>kaš</i>	kedv, vidámság	<i>kāšar</i>	csíkos evet	<i>leškam</i>	tágas
<i>kašasti</i>	beleegyezik	<i>kāšemiti</i>	fűtyörészik	<i>leti (lew-)</i>	eszik
<i>kašəŋ</i>	minden egyes	<i>kāšiti</i>	fűtyül	<i>letöt</i>	étel
<i>katalti</i>	fog, tart	<i>kāš</i>	bár	<i>lewpaš</i>	táplálék
<i>katra</i>	régi	<i>kāt</i>	táv, köz	<i>lij</i>	farok
<i>kaŋa</i>	Kátya	<i>kātan</i>	távon, közön, között	<i>lij</i>	ők, azok
<i>kawər-ti</i>	főz	<i>kātap</i>	középső, közép	<i>lijiti</i>	korhad, rohad
<i>kawram</i>	forró	<i>kāwəš</i>	kifelé prémes, zárt	<i>lil</i>	lélek
<i>kāmən</i>	hány, mennyi		férfibunda	<i>liləŋ</i>	élő
<i>kāmətsa</i>	néhány	<i>lak</i>	takaró a bőlcsoóban	<i>lin</i>	ők ketten
<i>kārtəsti</i>	körbevesz, bekerít	<i>lakk</i>	szereszét	<i>lipaš</i>	szabadon, külön lévő
<i>kārtəška</i>	burgonya	<i>lakti (lanjk-)</i>	betakar, fed	<i>lipat</i>	falevél
<i>kāšti</i>	keres	<i>laŋ-ti</i>	lélegzik	<i>lipi</i>	benső, belső
<i>kāt</i>	kettő, két	<i>lanŋi</i>	mókus	<i>lipija</i>	-ba/-be
<i>kātna</i>	kétfelé	<i>lapət</i>	hét (7)	<i>lipijen</i>	-ban/-ben
<i>kem</i>	-nyi	<i>lapətti</i>	táplál, etet	<i>lis</i>	hurokcsapda
<i>ken</i>	könnyű	<i>lapka</i>	bolt	<i>ləjəmtəti, ləjəmtiti</i>	megáll, leáll
<i>kentan</i>	könnyen	<i>laptapsa</i>	etetés	<i>ləjliti</i>	álldogál
<i>keša</i>	-ért, miatt	<i>lawər^c (lawərt-)</i>	nehéz	<i>ləjti</i>	áll
<i>kew</i>	kő	<i>lawərtan</i>	nehezen, nehézkesen	<i>lən</i>	incérna
<i>kew</i>	Úrál hegység	<i>lawləsti</i>	várakozik	<i>lənsəliti</i>	bökdős, szürkál
<i>ki</i>	ha	<i>ləp</i>	be, le (takarásnál, fedésnél)	<i>ləŋəl</i>	tető
<i>kiliti</i>	felkel, kiszáll	<i>ləraŋəŋ</i>	gömbölyű	<i>lər</i>	áradmánytó
<i>kim</i>	ki	<i>ləreməti</i>	kerül, kanyarodva megy	<i>ləsətti</i>	bont, szétszed
<i>kimli</i>	ki(felé)	<i>lərtiti</i>	gurít, gördít	<i>ləš</i>	hó
<i>kimət</i>	második	<i>lərtiti</i>	gurul, gördül	<i>ləš- (ləns-)</i>	felállít, beszúr
<i>kirti</i>	befog, felszerszámoz (rént, lovat)	<i>lel</i>	alacsony	<i>lət</i>	valaminek a helye
<i>kitti</i>	küld	<i>lelti</i>	be-/felszáll járműbe/-re	<i>lət</i>	lapos, sík, mély
<i>klass</i>	oszály	<i>leŋ-ti</i>	be-/felrakodik járműbe/-re	<i>ləw</i>	ló
<i>kolja</i>	Kolja		előszoba, előtér	<i>ləŋ</i>	sítalp
<i>kur^c (kurt-)</i>	falu	<i>lepəŋ</i>		<i>ləlati</i>	olvad
				<i>ləlti</i>	olvaszt

<i>lepəs</i>	tűlevél	<i>löwat</i>	méret, méretű
<i>lepət</i>	puha	<i>luŋ (luŋŋ-)</i>	bálvány, szellem
<i>lepti</i>	befér	<i>luŋəš</i>	barát
<i>lešatiti</i>	készülődik	<i>luŋəšne</i>	barátnő
<i>lešatti</i>	készít	<i>lum</i>	a ruha keble
<i>leškam</i>	tágas	<i>lūk</i>	siketfrájd
<i>leti (lew-)</i>	eszik	<i>lūŋ</i>	nyár
<i>letöt</i>	étel	<i>lūŋŋənəšəp</i>	csengő
<i>lewpaš</i>	táplálék	<i>lūw</i>	ő
<i>lij</i>	farok	<i>ləškəti</i>	kattog, ketyeg
<i>lij</i>	ők, azok	<i>ləkkar</i>	orvos
<i>lijiti</i>	korhad, rohad	<i>lepan</i>	közelében, mellette
<i>lil</i>	lélek	<i>līkašti</i>	dühös, veszekszik
<i>liləŋ</i>	élő	<i>löŋeməti</i>	megmos
<i>lin</i>	ők ketten	<i>ma</i>	én
<i>lipaš</i>	szabadon, külön lévő	<i>makarow</i>	Makarow (családnév)
<i>lipat</i>	falevél	<i>mənəm</i>	nekem
<i>lipi</i>	benső, belső	<i>mənšəti</i>	eltép
<i>lipija</i>	-ba/-be	<i>mənši</i>	megy
<i>lipijen</i>	-ban/-ben	<i>məti (mi-)</i>	ad
<i>lis</i>	hurokcsapda	<i>mətti</i>	mintha
<i>ləjəmtəti, ləjəmtiti</i>	megáll, leáll	<i>melək</i>	meleg (idő)
<i>ləjliti</i>	álldogál	<i>met</i>	leg-
<i>ləjti</i>	áll	<i>metti</i>	elfárad
<i>lən</i>	incérna	<i>mijləti</i>	ad, adogat
<i>lənsəliti</i>	bökdős, szürkál	<i>min</i>	mi ketten
<i>ləŋəl</i>	tető	<i>mis</i>	szarvasmarha
<i>lər</i>	áradmánytó	<i>məŋəŋ</i>	vendég-
<i>ləsətti</i>	bont, szétszed	<i>məjpər</i>	medve
<i>ləš</i>	hó	<i>məsti</i>	kell
<i>ləš- (ləns-)</i>	felállít, beszúr	<i>məš (məns-)</i>	mese
<i>lət</i>	valaminek a helye	<i>məŋət</i>	emberek
<i>lət</i>	lapos, sík, mély	<i>məŋti</i>	rögtön
<i>ləw</i>	ló	<i>mőləŋ</i>	malica (befelé prémes, zárt férfibunda)
<i>ləŋ</i>	sítalp	<i>mőləŋa</i>	múltkor
<i>ləlati</i>	olvad	<i>mőləŋat^c</i>	tegnap
<i>ləlti</i>	olvaszt		

<i>mōl' ti</i>	valami	<i>nupət</i>	életkor, életidő
<i>mōsatti</i>	szerez, hozzájut valamihez	<i>nūm</i>	felső függőlegesen, felső a folyás szerint
<i>mōtər</i>	motor	<i>nūmpi</i>	felüli, felső
<i>mūj</i>	mi, micsoda	<i>ńań</i>	kenyér
<i>mūl</i>	szent sarok	<i>ńar</i>	nyers
<i>mūŋ</i>	mi (sokan)	<i>ńarawa</i>	hóféhér (rén, ló)
<i>mūw</i>	föld, vidék	<i>ńawrem</i>	gyerek
<i>mūzej</i>	múzeum	<i>ńāχəŋ</i>	vidám, nevetős
<i>nadža</i>	Nágya (női név)	<i>ńāχti</i>	nevet
<i>nak (nanjk-)</i>	vörösfenyő	<i>ńāl</i>	négy
<i>nawar̄ti</i>	ugrik, ugrál	<i>ńiśta</i>	szarvasünnő
<i>nawral' ti</i>	ugrik, gyorsan megy	<i>ńota</i>	rénzuzmó
<i>nawrat̄liti</i>	ugrál, szökdel	<i>ńotapsa</i>	segítség
<i>ńāŋ</i>	te	<i>ńotti</i>	segít
<i>ne (neŋ-)</i>	nő	<i>ńōχi</i>	hús
<i>nem</i>	név	<i>ńōχtati</i>	mozgat, meglök
<i>neman</i>	szándékosan	<i>ńōl</i>	orr
<i>nemal' χōiti</i>	sehova	<i>ńōsattiti</i>	beken, összeken
<i>nemal' pōrajan</i>	soha	<i>ńōwlaŋ</i>	gyengéd, lágy
<i>nik</i>	le a vízhez, le a folyón, be a vízre, fel a tűzre	<i>ol</i>	sorban (kif.)
<i>nim</i>	folyás szerinti alsó, vízhez közeli	<i>oləŋ</i>	elege, vége, kezdete valaminek, első
<i>nin</i>	ti ketten, ti (sokan)	<i>oməsti</i>	ül, ültet, áll, állít, épít
<i>nəχər</i>	toboz, cirbolyafenyő	<i>ontap</i>	bölcső
<i>nōχ</i>	fel függőlegesen, fel a folyón	<i>oŋət</i>	agancs
<i>nōχli</i>	fel felé függőlegesen, felfelé a folyón	<i>əpras</i>	apai ős
<i>nōmas</i>	gondolat	<i>əpsəliti</i>	állít, épít
<i>nōmna</i>	idősebb szarvasünnő	<i>ər' ti</i>	oszt
<i>nōram</i>	polc, híd	<i>əw</i>	1. ajtó; 2. torkolat
<i>nōwi</i>	fehér	<i>əχalti</i>	ki-/leszáll, lejön, leereszkedik
<i>nuj</i>	posztó	<i>əχləmtiti</i>	leszáll valamiről
<i>numəsəliti</i>	gondolkodik	<i>əj</i>	szerencse
<i>numəsti</i>	gondol	<i>ələm</i>	álmosság
		<i>əlti</i>	alszik
		<i>əl' tati</i>	lefektet, altat

<i>ōmiti</i>	zümmög, brummog	<i>pōliti</i>	száll, gomolyog
<i>ōpi</i>	nóvér	<i>pōnti</i>	rak, fial
<i>ōšχūl'</i>	tréfa, tréfás	<i>pōra</i>	időszak
<i>ōt</i>	dolog, izé	<i>pōreməti</i>	harapdál
<i>ōw</i>	sodrás, áramlat	<i>pōrmas</i>	holmi, tárgy
<i>pa</i>	és	<i>pōrsattiti</i>	harap (harapós kutyáról)
<i>pa</i>	másik	<i>pōrti</i>	harap
<i>pa pūš</i>	jövőre, máskor	<i>pōr' tala</i>	belepi a hó (csak passz.)
<i>pakənti</i>	megijed	<i>pōsl</i>	folyóág
<i>pawər' (pawər̄t-)</i>	gerenda	<i>pōšti</i>	megérik, ehetővé válik, átázik
<i>pāl</i>	fül	<i>pōtar</i>	beszéd, szöveg
<i>pāl</i>	magas	<i>pōtar' ti (pōtar̄t-)</i>	beszél
<i>pālat</i>	magasság(ú)	<i>pōtkantiti</i>	lökdösődik
<i>pāləŋ</i>	felhő	<i>pōtreməti</i>	beszélget
<i>pāriti</i>	potyog	<i>pūχlantiti</i>	lökdösődik
<i>pāšər</i>	madárberkenye	<i>purləti, pur̄liti</i>	(fel)repül
<i>pāŋ(t)</i>	talp, alj, fenéke valaminek	<i>pusəntiti</i>	mos
<i>pek (penk-)</i>	fog	<i>pusəŋ</i>	füst
<i>pela</i>	felé	<i>put</i>	víz a jégen
<i>pelak</i>	fél, darab	<i>pūkat</i>	csapat, raj
<i>peləŋa</i>	szűnyog	<i>pūn</i>	szőr
<i>pelki</i>	szét-	<i>pūnəšəti (pūnəšəns-)</i>	kinyílik
<i>peltašti</i>	cserélgetni	<i>pūŋələn</i>	mellett
<i>pilan</i>	-val, -vel	<i>pūŋələk</i>	arrébb, távolabbi
<i>pirəsan</i>	sátorponyva	<i>pūŋla</i>	félre
<i>piš</i>	fortély	<i>pūš</i>	-szor, -ször
<i>pitar</i>	valaminek a széle	<i>pūšti (pūšəns-)</i>	kinyit
<i>piti</i>	fekete, sötét-	<i>pūt</i>	fazék, bogrács
<i>pitti</i>	lesz	<i>rəχəl</i>	szabad
<i>pitti</i>	esik	<i>rəkənti</i>	le-/felesik
<i>pi'ūχ</i>	(rénszarvasnév)	<i>rəmkəpti</i>	sötétedik
<i>pol'</i>	korhadt fa, forgács korhadékból	<i>reń</i>	tartósság
<i>pətəm</i>	hideg, fagyott	<i>rep</i>	hegy
<i>pətti</i>	megfagy	<i>riχ</i>	bogyó
<i>pōχ</i>	fiú	<i>rōtəja</i>	egy helyben, nyugodtan
		<i>rupata</i>	munka

<i>rupitti</i>	dolgozik	<i>śásti</i>	éreződik, hallatszik
<i>rut</i>	rokon, rokonság	<i>śāḡa</i>	majd, később
<i>rūw</i>	hőség, légáramlat, erő	<i>śāḡar</i>	rénlegetlő; ahol a rénnýáj áll
<i>saj</i>	valaminek a möge, takarása	<i>śāl^cta</i>	asztán
<i>śāḡ</i>	női rénszarvasprém	<i>śāña</i>	Szinja folyó
<i>śāḡat</i>	-ért, cserébe	<i>śāri</i>	zsanér
<i>śām</i>	szív	<i>śémja</i>	család
<i>śāmarutka</i>	fortos rénszarvas	<i>śera jūḡ</i>	gyufa
<i>sāməṅ</i>	szerep valamit csinálni	<i>śet</i>	(kutyanev)
<i>sāḡəṃ</i>	hegy	<i>śi</i>	az
<i>sekti (seṅk-)</i>	ver, üt	<i>śi</i>	ott
<i>sen</i>	szem	<i>śi</i>	kész
<i>sewərti</i>	vág, hasogat	<i>śijel</i>	arra(felé)
<i>sewiti</i>	fon, köt	<i>śikem</i>	annyira
<i>siḡ</i>	tekercs, köteg	<i>śikuš</i>	bár, ugyan
<i>siḡ</i>	hang, zaj	<i>śil^cta</i>	onnan
<i>sira</i>	fiatal szarvasünő	<i>śimás</i>	olyan
<i>sis</i>	időszak	<i>śir</i>	mód
<i>soḡal</i>	deszka	<i>śišən</i>	azért, tehát
<i>sojəṃ</i>	patak	<i>śit</i>	az
<i>soṛa</i>	gyorsan	<i>śita</i>	ott
<i>soṛal^cti (soṛal-)</i>	szárít	<i>śiti</i>	úgy; ugye
<i>soṛəṃ</i>	száraz	<i>śəm</i>	erő
<i>soṛ</i>	hermelin	<i>śopūw</i>	szán a sátor padlódeszkái és egyéb tisztátalan
<i>soṛ</i>	száz		tárgyak számára
<i>soḡ</i>	prém, bőr; ruhadarab	<i>soḡal</i>	agyagkandalló
<i>soṛəṃ</i>	halál	<i>soṛas</i>	ezer
<i>soṛi</i>	dankasirály	<i>soṛiti</i>	csorog
<i>suḡatti</i>	kitép, nyú	<i>soṛwemati</i>	elhajít
<i>sujəw</i>	rénborjú	<i>śūḡ</i>	sarok, zug
<i>sūmət</i>	nyírfa	<i>śūremiti</i>	karcos, rajzol
<i>sūs</i>	ősz	<i>śūtsəliti</i>	pihenget
<i>sūw</i>	bot, rénterelő rúd	<i>śūtsəti, śūtsiti</i>	pihen
<i>śal^c</i>	sál	<i>śāj</i>	tea
<i>śasīliti</i>	éreződik, hallatszik	<i>śarik</i>	(itt: kutyanev; or. gömb)

<i>śawiti</i>	őríz	<i>tāḡa</i>	alighanem, bizonyára
<i>śās</i>	hát, hátulja	<i>tāta</i>	itt
<i>śāṅkap</i>	hirtelen	<i>tālasti</i>	prémét puhít, kikészít
<i>śek</i>	nagyon	<i>tekəti</i>	megtelik
<i>śiḡərtiti</i>	nyikorog	<i>telija</i>	teli, sok
<i>śiḡremati, śiḡremiti</i>	nyikorog	<i>tijti</i>	sikerül, valamivé válik
<i>śijəlati</i>	észrevesz	<i>tilás</i>	hold, hónap
<i>-šiki</i>	nagy valami	<i>tiltəṃ</i>	Tiltim (falu)
<i>śiməl</i>	kevés	<i>tiniti</i>	elad, árul
<i>śəpəṅ</i>	leginkább	<i>tinsəṅ</i>	pányva, lasszó
<i>śəwəṛ</i>	nyúl	<i>təwi</i>	tavas
<i>śəma</i>	függőleges, meredek;	<i>təḡelšək</i>	arrébb
	függőlegesen,	<i>təḡəl</i>	szárny
	meredeken	<i>təḡləṅ wəj</i>	madár
<i>śəppi</i>	félbe, keresztül	<i>təḡəl</i>	gomba
<i>śujiti</i>	süllyed	<i>tənti</i>	nyírkéreg
<i>śušəliti</i>	megy, gyalogol	<i>təṛən</i>	fű
<i>śušti</i>	lép, megy	<i>tuḡal</i>	némely, néhány
<i>śūk</i>	darabka	<i>tup</i>	alig
<i>śūkaləti</i>	előmlik, eltörök	<i>tupa</i>	rénszarvas pata
<i>śūw</i>	kód, gőz, pára	<i>turəṃ</i>	ég, időjárás
<i>takan</i>	erősen, nagyon,	<i>turəṃ</i>	isten
	hangosan	<i>tuti (tūw-)</i>	hoz
<i>taksār</i>	erősség, tartósság	<i>tutiti</i>	hoz
<i>talti</i>	hús	<i>tūləḡ</i>	a rénszarvas nyakszőre
<i>tərəṃ</i>	fukar, szívós	<i>tūmtak</i>	egészséges
<i>taś</i>	vagyon, rénnýáj	<i>tūḡ</i>	egyenes
<i>tāḡa</i>	hely	<i>tūrpa</i>	(kályha)cső
<i>tāḡar</i>	füből kötözött szőnyeg	<i>tūt</i>	tűz
<i>tāḡar^cti (tāḡar-)</i>	felakaszt	<i>tətəti</i>	hintázik
<i>tāj</i>	csúcs, hegye valaminek	<i>uḡ (uḡḡ-)</i>	gyanta
<i>tājiti</i>	birtokolni	<i>uḡəl</i>	szán
<i>tāl</i>	tél	<i>ujtatti (ujtant-)</i>	találkozik
<i>tālaṅ</i>	egész	<i>ujtiti</i>	tud; talál
<i>tām</i>	ez	<i>ul</i>	sátorrúd
<i>tāmi</i>	ez	<i>uləpsa</i>	élet, életmód
<i>tāmiti</i>	így		

<i>ulna</i>	felesleges, ostoa, hiábavaló	<i>wanan</i>	közel(ben), nemrég
<i>ulti (u-)</i>	él, van	<i>wantiti</i>	nézelődik
<i>umás</i>	érdekes, kellemes	<i>wana</i>	Ványa (férfinév)
<i>un</i>	nagy, idős	<i>waras</i>	gally, bokor
<i>unaniti</i>	apai nagyanya	<i>wasi</i>	kacsa
<i>unasi</i>	apai nagyapa	<i>wasiti</i>	hasít
<i>unsi</i>	erdeifenyő	<i>wat uʒel</i>	tárolószán
<i>uniti</i>	-ig	<i>watʹtati</i>	(kézen fogva) vezet
<i>urəŋa, urəŋən</i>	miatt, -ért	<i>watti (want-)</i>	néz
<i>ut (umt-)</i>	erdő	<i>welpəs</i>	halászat-vadászat
<i>utalʹtati, utalʹtiti</i>	tanul, tanít	<i>welpaslati</i>	halászik-vadászik
<i>utša</i>	egyedül	<i>welti</i>	öi
<i>ükkel</i>	gyeplő	<i>weratti</i>	munkálkodik,
<i>üli</i>	rénszarvas	<i>weratti</i>	kézműveskedik
<i>ür</i>	oldal, felület	<i>werlati</i>	bír, képes
<i>ür</i>	vér	<i>werti</i>	felébred
<i>üratti</i>	igyekszik, vágyódik	<i>wesʹ (wens-)</i>	csinál, készít
<i>ürimüli</i>	pirosribizli	<i>wet</i>	arc, pofa
<i>ürti</i>	vörös	<i>wetra</i>	öt
<i>üsa (üsa ula)</i>	üdvözöllek	<i>wəʒti (wəʒʒ-)</i>	vödör
	(üdvözölve légy)	<i>wəʒ</i>	bárdol, farag
<i>üt</i>	szélső, parti, települési, tűztől távoli	<i>wəʒtasti</i>	állat
<i>üti (üj-)</i>	vesz	<i>wəʒʹti (wəʒt-)</i>	lökdőödik, furakodik
<i>üti</i>	ki a partra, a település felé, be a házba, el a tűztől	<i>wəʒti</i>	lök, dug
<i>ütli</i>	kifelé a partra, a település felé, befelé a házba, távolabb a tűztől	<i>wəʒti</i>	bogyót szed
<i>üsti</i>	szándékozik	<i>wəʒ</i>	város
<i>üwamiti</i>	kiált	<i>wəʒtamitati</i>	elűz, elhajt
<i>üwiti</i>	kiabál	<i>wəʒtati</i>	űz, hajjt
<i>waj</i>	hosszúszárú prémesizma	<i>wət</i>	szél
<i>wanamati</i>	közeledik	<i>wəj</i>	zsír, vaj
<i>wanašak</i>	közelebb	<i>wəl</i>	(sátor, ház, falu) helye
		<i>wəlli</i>	valóban, igazán
		<i>wəlak</i>	síkos, csúszós
		<i>wəʹti (wəlt-)</i>	gyalul
		<i>wəʒiti</i>	imbolyog, ide-oda
		<i>wəʒkati</i>	verődik
			dob, hajjt

A CD-melléklet tartalma

A mellékelt CD-n megtalálható a BUFF sorozat előző számának, a *Szinjai hanti társalgási szótár*-nak a javított változata ([Szinjaitarsalgas.pdf](#)), valamint az ahhoz és a jelen füzethez tartozó hangfájlok MP3-as formátumban, külön mappában. A zárójelben megadott számok a társalgási szótár oldalszámát jelölik.

BUFF 20.

/BUFF20/Hangtan/01Hangrendszer.mp3 (11–15)
 /BUFF20/Hangtan/02Massalhangzok.mp3 (11–13)
 /BUFF20/Hangtan/03Maganhangzok.mp3 (15)
 /BUFF20/Hangtan/04Minimalis.mp3 (17)
 /BUFF20/01Koszones.mp3 (50)
 /BUFF20/02Nyelv.mp3 (51)
 /BUFF20/03Eletkor.mp3 (52)
 /BUFF20/04Haz.mp3 (53)
 /BUFF20/05Edeyek.mp3 (53)
 /BUFF20/06Elelmszerboltban.mp3 (55)
 /BUFF20/07Aruhazban.mp3 (56)
 /BUFF20/08ajandekok.mp3 (56)
 /BUFF20/09Korhazban.mp3 (57)
 /BUFF20/10Tanulas.mp3 (58)
 /BUFF20/11Rentartas.mp3 (60)
 /BUFF20/12Vadaszat.mp3 (61)
 /BUFF20/13Halaszatimodok.mp3 (62)
 /BUFF20/14Novenyvilag.mp3 (63)
 /BUFF20/15Avarosban.mp3 (64)
 /BUFF20/16Azoran.mp3 (65)
 /BUFF20/17Idojaras.mp3 (65)
 /BUFF20/Szamok.mp3 (kiegészítés a kötethez)

BUFF21

/BUFF21/01Tiltim.mp3
/BUFF21/02Amunkaszintere.mp3
/BUFF21/03Tiltimkutyainkat.mp3
/BUFF21/04Regihaz.mp3
/BUFF21/05Nagyto.mp3
/BUFF21/06Erdeifenyo.mp3
/BUFF21/07Arenszarvaslegelo.mp3
/BUFF21/08Magashegy.mp3
/BUFF21/09Teliut.mp3
/BUFF21/10Azutazaselott.mp3
/BUFF21/11Talalkozas.mp3
/BUFF21/12Felsatrunkmellelt.mp3
/BUFF21/13Sodraskezdetifalu.mp3
/BUFF21/14Torkolatfalum.mp3
/BUFF21/15Azenfalum.mp3
/BUFF21/16Numakanylumban.mp3
/BUFF21/17Iskolaijatszoterek.mp3
/BUFF21/18Acsaladom.mp3
/BUFF21/19Nadjaesarokonai.mp3
/BUFF21/20Akutyam.mp3
/BUFF21/21Nyuszika.mp3
/BUFF21/22Nyulcsapasok.mp3
/BUFF21/23Siketfajd.mp3
/BUFF21/24Siketfajdtojo.mp3
/BUFF21/25Asiketfajdokrol.mp3
/BUFF21/26Afenyoszajko.mp3
/BUFF21/27Miért.mp3
/BUFF21/28Ittazosz.mp3
/BUFF21/29Osszel.mp3

